

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Första Kammaren. N:o 10.

Tisdagen den 1 mars, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Anmälades och bordlades statsutskottets utlåtande n:o 18, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel.

Herr statsrådet *von Steyern* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om skiljemän och lag angående förändrad lydelse af 46 § utsökningslagen den 10 augusti 1877. Denna proposition blef härpå föredragen och bordlagd.

Efter föredragning af Kongl. Maj:ts under gårdagen bordlagda nådiga proposition till Riksdagen, angående ändrade bestämmelser med afseende på de allmänna läroverken och pedagogierna, hänvisades denna proposition till statsutskottet, dock under förbehåll att, derest, på sätt föreslaget blifvit, ett särskildt utskott tillsattes för propositionens behandling, densamma då skulle till detta särskilda utskotts handläggning öfverlemnas.

Föredrogs grefve *Sparres* sislidne dag bordlagda förslag om tillsättande af ett särskildt utskott för behandling af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående ändrade bestämmelser med afseende på de allmänna läroverken och pedagogierna.

Kammaren beslöt för sin del, att för ifrågavarande propositions behandling skulle tillsättas ett särskildt utskott, bestående af sju ledamöter från hvardera kammaren; och skulle Andra Kammaren inbjudas att i detta beslut förena sig med Första Kammaren.

Vidare beslöts att, i händelse kamrarne enades om tillsättande af ett särskildt utskott för nyssnämnda propositions handläggning, i detta utskott skulle väljas tre suppleanter från Första Kammaren.

Första Kammarens Prot. 1887. N:o 10.

1

Protokollsutdrag härom justerades och afsändes till Andra Kam-maren.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts den 28 nästlidne februari bordlagda nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till förordning angående förändrad lydelse af § 40 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts nedan-nämnda, under gårdagen bordlagda nådiga propositioner till Riks-dagen:

1:o angående beviljande af lån för betäckande af kostnader för tornbyggnaden å Linköpings domkyrka; samt

2:o angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Erska Öster- och Bergsgården i Elfsborgs län.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets sistlidna dag bordlagda utlåtanden n:is 22—26.

Föredrogs och lades till handlingarne statsutskottets den 28 näst-lidne februari bordlagda memorial n:o 27, i anledning af remiss med öfverlemnande af uppgift å de under år 1886 inträffade förändringar i statsverkets inkomster af för dess räkning utarrenderade krono-egendomar.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 28 äfvensom lägutskottets samma dag bordlagda utlåtande n:o 18.

Fortsattes behandlingen af bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevilningen.

*Ifrågasatt
tull på
omålen
spanmål.
(Forts.)*

1 punkten.

Herr Dahl: Herr grefve och talman, mine herrar!

Den ärade talare, som i går på aftonen sist hade ordet, antydde i början af sitt anförande, att något väsentligt nytt icke vidare kunde

i frågan vara att säga. Deri hade han fullkomligt rätt, och påtagligast ådagalades detta genom hans eget, i öfrigt förträffliga, anförande. I sak hafva vi sannerligen föga mera att säga, än hvad redan förut många gånger blifvit sagdt och lika många gånger från motsidan bemött, utan att uppfattning och öfvertygelse deraf i minsta mån på någöndera sidan ändrats. Vi må således försöka att åtminstone till formen vara mot hvarandra så undseende och skonsamma som möjligt. För egen del har jag upprepade gånger i Riksdagen haft tillfälle att så bestämdt uttala min mening i föreliggande fråga, att jag måhända bort af grannlagenhet undvika att nu besvara Kammaren med något anförande.

Men af mina anteckningar från föregående talares yttranden föranledes jag begära ordet för att belysa några af dem berörda förhållanden. Vid en blick på dessa anteckningar finner jag likväl, att om jag ville i detalj bemöta, hvad här af åtskilliga talare anförts mot enskildheter i utskottets betänkande, skulle jag dertill sannolikt behöfva flera timmar; material saknar jag icke, och formen beherskar jag så pass mycket, att jag kan hålla uppmärksamheten fångslad. Men jag frågar: hvartill skulle det tjena? Jag anser det orätt att på så sätt slösa bort en dyrbar tid, och jag skall derföre isynnerhet söka hålla mig till frågans kärnpunkter. Det har visst icke förvånat mig att bland dem, som af alla krafter motsätta sig en tullreform i den föreslagna riktningen, i främsta ledet finna de män, som under loppet af senaste två decennier med aldrig svikande vaksamhet motarbetat hvarje försök att moderera tillämpningen af de frihandelsgrundsatser, som dessa män med sådan energi sökt göra här i landet gällande. När från deras sida så starka gensägelser höras mot hvad man kallar lifsmedelstullar, vill jag visst icke förneka, ej ens ifrågasätta ärligheten af de humanitära skäl, som anförts, men man kan icke heller alldeles tillbakatränga det antagandet att de nämnda skälen varit för dem synnerligen välkomna för att användas såsom medel att undanskymma egentliga anledningarne till detta envisa motstånd mot tullreformen.

Det är ett allmänt känt förhållande, och äfven förut i denna Kammare af mig ett par gånger framhållet, att man här i landet, liksom på sin tid i England, först rigtade anfallet mot jordbrukstullarne, när införandet af ett frihandelssystem åsyftades. Deraf bör också vara klart, att vid öfvergång till en protektiv handelspolitik uppmärksamheten först måst vändas till jordbrukets behof af tullskydd och möjligheten att åstadkomma ett sådant. Ty utan en kraftigare utveckling af hufvudnäringen vore verkan af tullskyddsåtgärder för industrien väsentligen neutraliserad, äfven om idkarne af jordbruksnäringen kunde finnas villiga — hvilket icke bör förutsättas — att utan åtnjutande af erforderligt tullskydd för egen del fortfarande förutna sådant åt andra näringsidkare. Och utan att såsom afnämare kunna påräkna en jordbrukareklass med starkare köpkraft än för närvarande, skulle en mängd af landets industrigrenar fortfarande komma att föra ett tynande lif, då de ju ej kunna arbeta för export, så länge utlandets tullar sådant förhindra. På en tullreform i jordbrukets intresse hänger alltså ovilkorligen möjligheten att med någon

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

framtida nytta kunna mot en öfvermäktig utländsk konkurrens få tullskyddsåtgärder för svenska industrialster i allmänhet.

Alla ansträngningar från deras sida, som ifrå för frihandelssystemets befastande här i landet, *måste* derföre, mine herrar, jag upprepar det, de *måste* — riktas mot jordbrukstullarne, och häraf ser man den naturliga förklaringen till den hetsiga agitation, som på senare tider åstadkommits mot dessa tullar. Den alltid mäktiga »allmänna opinionen» skulle härvid säkrast vinnas såsom bundsförvandt, om åt de föreslagna införselsafgifterna kunde gifvas en rubrik, som hos den stora massan af befolkningen, företrädesvis kroppsarbetarne, vore egnad att framkalla ängslan och bekymmer. »Föreningen mot lifsmedelstullar» har näppeligen behöft mera än sin antagna benämning för att bland Sveriges arbetarebefolkning finna en mycket liflig anslutning.

Att här vid detta tillfälle ingå i någon vidlyftigare beräkning, i hvad mån de föreslagna tullarne skulle i verkligheten kunna på arbetarnes lefnadsvilkor utöfva inflytande, vore att missbruka kammarens talamod, då härom på sista tiden så ofantligt mycket skrivits och talats, icke minst under gårdagens lopp; och jag kan icke se, att jag skulle göra saken någon tjänst, om jag vidare skulle derpå inlåta mig. Då emellertid under gårdagen de fleste talarne och deribland sådana, som jag anser vara frihandelsidealister, just på den omständigheten företrädesvis tycktes grunda sin förkastelsesdom öfver jordbrukstullarne, ber jag att få erinra derom, att det åtminstone icke kan gälla alla arbetare, utan egentligen yrkesarbetarne och daglönarne i städerna, hvilka för vissa slag af födoämnen möjligen skulle kunna för en kortare tid komma att få betala något högre pris, tills produktionen inom landet kunde hinna fullt ersätta den minskade tillförseln utifrån. Häremot har med fog kunnat från vår sida framhållas, att betryggandet af den egna marknaden åt landets producenter ovilkorligen skall åt kroppsarbetet, betraktadt ur synpunkten af bytesvara, kunna bereda lifligare efterfrågan och deraf beroende stadigare arbetsförtjänst, hvilket sannolikt skulle i det närmaste utjemna det anmärkta förhållandet. Lyckligtvis behöfva vi i det hänseendet icke stödja oss på blotta antaganden eller förhoppningar, utan vi kunna med full trygghet hänvisa till den erfarenhet, som redan vunnits i så många andra länder med långt talrikare arbetarebefolkning, och der jordbrukstullar redan länge varit införda, utan att bevisligen derigenom de arbetande klassernas lefnadsvilkor försvårats. Statsekonomerna i Tyskland, Frankrike, Österrike, Italien och Spanien med flere andra länder, för att icke tala om Nordamerikas förenta stater, hafva för länge sedan insett och erkänt den sanningen, att för kroppsarbetaren en riklig tillgång på väl löndadt arbete är den största välsignelse; och det låter icke bestrida sig, att detta på samma gång utgör hufvudvilkoret för hela samhällets ekonomiska förkofran.

I Belgien har representationen redan uttalat sig för jordbrukstullar, och det är blott en tidsfråga, när sjelfva England skall beträda samma väg, ty under senaste månaderna, allra sist för ett par veckor sedan, har man i parlamentariska kretsar bestämdare än någonsin

framhållit nödvändigheten af sådan åtgärd. När i så starka industristater, med åtminstone jemförelsevis föga talrika jordbrukareklasser tiden nu ansetts vara inne att öfvergå till en sådan reform, må man i sanning undra öfver, att fortfarande ett så envist motstånd skall röjas i vårt land, der utan gensägelse statens vara eller icke vara ytterst är beroende på den talrika jordbrukande befolkningens ställning. Huru denna på sista åren gestaltat sig, veta vi alla. Visserligen fingo vi höra i går, att den icke var så dålig som den utmålets; men de långa listorna öfver konkurser, som man i tidningarne sett, och de många exekutiva fastighetsauktionerna, der egendomar sålts under taxeringsvärdet, stundom under de intecknade fordringarnes belopp, utgöra talande illustrationer öfver ställningens verkliga beskaffenhet.

Om jordbrukets betryckta ställning kunna således meningarne icke vara delade, men man tvistar så mycket mer om anledningarne dertill och äfven om möjliga utvägar att råda bot för det öfverhandtagande betrycket. Att anledningarne kunna vara flere, vill jag icke förneka; och det skulle vara särskildt af intresse att, om tiden medgäfvde det, få beröra en af dessa anledningar — jag menar den minskade guldproduktionen, som alltid drager med sig sjunkande varuvärden — men en af de väsentligaste anledningarne till jordbrukets betryckta ställning är onekligen att söka i den ständigt växande obeskattade införseln af utländska jordbruksprodukter, hvilken ingalunda framkallats af ett inom landet förefintligt behof, utan i väsentlig mån föranledts af handelsspekulationer, som återigen eggats af ovanligt låga pris på världsmarknaden.

Handelns stora vikt och betydelse, icke minst ur civilisatorisk synpunkt, skall jag alldeles icke förneka -- dertill har jag för grundligt studerat den menskliga utvecklingens historia — men handelns uppgift är efter mitt förmenande att *tjena* produktionen, genom snabbaste och bekvämaste förmedling af dess alster, och alldeles icke att upphäfvä sig till herrskare öfver produktionen. Att detta senare dock blir förhållandet, och i desto högre grad ju mer en doktrinär frihandelslagstiftning gör sig rådande; det har erfarenheten både hos oss och i andra länder lagt i öppen dag. När vi till exempel år 1885 köpte från utlandet spanmål och produkter deraf för 47 millioner kronor och sålde blott för 28 millioner, var utan tvifvel handelsspekulation, i förväntan på spanmålstullar, och alldeles icke landets behof, anledningen till denna stora införsel. Då vidare resultatet af officiella beräkningar öfver sädesskörden 1886 angifver denna hafva varit i 12 län öfver medelmåttan, i 4 län medelmättig och endast i 8 län något litet under medelskörd, hvaraf såsom slutligt omdöme framgick, att sädesskörden kunde anses »väl fylla landets behof». så finner man likväl äfven under det året hafva från utlandet köpts ej mindre än 32 1/2 millioner kilo hvete, 130 millioner kilo råg förutom 38 1/2 millioner kilo hvetemjöl och 35 millioner kilo rågmjöl, och helt visst har således äfven då handelsspekulation och ingalunda landets behof af brödföda varit bestämmande för importoperationerna. Med den utveckling landets jordbruk nu hunnit och med den konkurrens inom landet, som underlättas allt mer genom ständigt vid-

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)

gade kommunikationer, kan icke betviflas, att både spanmål och andra lifsmedel skola kunna finnas för befolkningen i tillräcklig mängd tillgängliga, äfven om de föreslagna tullarne nu skulle blifva beslutade, och derigenom i någon mån skrankor resas mot hejdlösa införselspekulationer, som draga ofärd och förluster icke blott öfver spekulanterna sjelfva utan äfven öfver otaliga andra.

Samme ärade talare, som redan vid tullmotionens remitterande skyndade att säga oss några manande och varnande ord, naturligtvis afsedda att tala till våra slumrande samveten och vår rättskänsla, syntes mig i sitt anförande i går liksom vid det nämnda tillfället dröja väl mycket vid frågans etiska eller moraliska sida och skjuta den handelspolitiska mera i bakgrunden. Vid otaliga tillfällen har han likväl dokumenterat sig såsom frihandelsentusiast, och jag har många gånger undrat öfver, att en man, äfven sedan den annalkande ålderdomens vinter strött snö i hans lockar, ännu kan med hänförelse hålla fast sin ungdoms idealer. Ett sådant ideal är för honom frihandeln, ehuru jag befarar, att derpå kan lämpas hvad som en gång yttrades om Kjellgrens sköna Lydia:

»Blott ett fel, ett fel allena,
Denna bild fördunkla vill:
Denna sköna, englarena,
Ömma Lydia — fins ej till!»

Frihandel finnes icke till, har aldrig funnits och skall aldrig komma att finnas till, så länge denna syndiga jord trampas af det sjelfviska, egennyttiga och förvärfslystna slägte, som vi kalla menniskor. Jag kan sympatisera med det ungdomliga sinnelaget, ty jag har sjelf lyckligtvis ett sådant, och jag har aktning för hvarje uppriktig yttring af en vaken rättskänsla, men jag kan icke dela den ärade talarens uppfattning af *denna* tullfrågas innebörd såsom egnad att mer än andra dylika sära känslan för billighet och rättvisa. När den ärade talaren med så mycken ifver och talang förfäktar det nuvarande frihandelssystemet, gör han sig skyldig till mången orättvisa. Det är orimligt att med höga tullsatser belägga allmänna förbrukningsartiklar och plåga de arbetande klasserna, under det de förmögare kunna utifrån intaga sina lyxvaror utan att därför erlægga någon nämnvärd tullskatt till statskassan. Ligger det billighet i ett sådant förfarande? Är det rättvist, att den svenska jordbrukaren, utom sina dryga skatter för fyllande af statens och kommunens behof, skall finna sig i alla de utgifter, som föranledas deraf, att andra näringsidkare hafva skydd för sina handteringar? Jag kan icke finna detta rättvist. Den ärade talaren måste nog sjelf medgifva, att från sådana utgifter borde den betryckta jordbrukaren ju rättvisligen vara befriad.

Mine herrar, vi kunna icke undra öfver, om denna för hela landets framtid viktiga fråga, kanske en af de till sina följder mest betydande, som under loppet af ett par årtionden förelegat till Riksdagens afgörande, med det mest spända intresse omfattas af hela landets befolkning.

Ingen skall kunna säga, att icke de olika meningarne haft god tid att bryta sig mot hvarandra och att få de å ömse sidor förebrogta skälen grundligt pröfvade.

Icke heller skall man kunna invända, att Riksdagen för hastigt fattat sitt beslut i denna fråga, som nu på 3:dje året har efter trägna maningar af pluraliteter i flera landsting och aktningssbjudande minoriteter i andra nu ånyo ställts på dagordningen. Stort är i sanning betrycket inom landet, och många af oro och bekymmer qualda sinnen vänta i dessa dagar, att statsmagterna äntligen skola behjerta angelägenheten af en snar och kraftig hjälp just på det sätt, som här föreslagits. Då jag icke vill taga på mitt ansvar att afvisa dessa enträgna böner om hjälp, då vidare, trots löften och försäkringar från motsidan, under ett helt års tid inga utvägar öppnats till betryckets afhjelpande och då jag för min del, nu liksom förra året, vidhåller min öfvertygelse om att det är klokt och rättvist att förfara såsom här föreslagits, så får jag, mine herrar, vördsamt anhålla om bifall till den nu föredragna punkten.

Detta anförande mottogs med bifallsrop.

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdadts till sammanträdetes fortsättande klockan 7 e. m.

Herr Axell: Herr grefve och talman! Mine herrar! Ingenting kanske får man oftare höra nu för tiden, än att tullfrågan är genomdebatterad, till leda genomdebatterad, att ingenting nytt kan från någöndera sidan anföras, och att således all vidare pröfning är ändamålslös. Parolen lyder: icke resonnera, blott votera! Stundom, såsom vid tullmotionens remiss här i kammaren och ofta i ett presterligt organs tullartiklar, tager denna åsigt form af förmaning att, utan onödigt ordande, i all sköns fred och endrägt ljuffigen besluta. Men hvad? Naturligtvis skyddstullar! Men hvarföre? »Icke resonnera, blott votera!»

Med all aktning för en sådan åsigt, vågar jag dock inför kammaren frambära mina allvarliga tvifvelsmål derom, att af Sveriges vuxna befolkning, som nu uppgår till inemot 1,300,000, det finnes mer än högst några få tusental, som trängt längre än till frågans utanverk. Och då vill jag ändock medräkna hvarenda riksdagsman icke allenast i denna utan äfven i den andra kammaren. Icke att jag dermed vill hafva sagt, att alla eller de flesta af dem, som skola få bestämd ekonomisk vinst eller bestämd ekonomisk skada af tullarne, icke veta hvad frågan i detta hänseende för dem innebär. Men en stor del äfven af desse veta det icke, och flertalet af mera ointresserade veta det ännu mindre. Och huruvida skyddstullarne skola varda till gagn eller skada för landet i sin helhet, huruvida de kunna och böra försvaras såsom rättvisa, derom är dess värre åtminstone en del af menigheten föga kunnig. Men hvad kommer nu detta oss riksdagsmän vid, blott vi äro inne i frågan? Jo, enligt min uppfattning, ganska mycket. Mellan dessa 1,300,000 svenska män, vare sig de stå öfver eller under strecket, och Riksdagen eger stark vevselverkan rum.

*Ifrågasatt
till på
omalen
spannå.
(Forts.)*

frågasatt
tull på
omaten
spanmål.
(Forts.)

Deras okunnighet och förvillelse utöfvar inflytande på oss, liksom vår okunnighet och förvillelse ofta skulle blifva bestämmande för dem. Vi lyssna till deras röst, när den når vårt öra; liksom de lyssna till vår röst, när den når deras. Hvarje ord som här uttalas i en fråga som denna, den största måhända i ekonomiskt, politiskt och socialt hänseende, som kan föreläggas en representation, måste förr eller senare väcka äfven den okunnige och likgiltige till eftertanke och pröfning. Det är framför allt detta, och ingalunda någon förhoppning att kunna öfvertyga eller öfvertala, som drifver mig in i debatten, och ehuru jag befarar att mycket af hvad jag kommer att säga blir den ene till förargelse och den andre till galenskap, hoppas jag dock att det sätt, hvarpå jag kommer att begagna ordet, skall vittna om min allvarliga sträfvan att yttra mig i sak utan personliga angrepp, utan afsigtligt sårande häntydingar.

Ett af de stora argumenten för yttermera skyddstullar i Sverige och särskildt för lifsmedeltullar, användt både i tullmotionen och, om jag icke missminner mig, äfven i bevillningsutskottets betänkande, och som kniper nycken publik, är de stora nationernas föredöme, enkannerligen Tysklands och Frankrikes. Jag vill nu lemna alldeles å sido den frågan, huruvida dessa länder handlat klokt eller icke, huruvida deras åtgärder följts af lyckliga resultat eller ej, och huruvida således föredömet, om det kunde vara ett föredöme, är efterföljansvärdt. Men jag nödgas betona, att om den enes handlingssätt skall kunna vara ett föredöme för den andres, fordras oafvisligen, att omständigheterna, hvarunder handlandet sker, äro likartade, och syftmålet för handlandet detsamma. Att för oss här i Sverige hålla fram Tysklands och Frankrikes tillvägagående, om nu detta egt rum under helt olika omständigheter och med helt annat ändamål i syfte, är ju helt enkelt orimligt. Nå väl, jag hoppas kunna inför kamraren uppenbarligen ådagalägga, att de ärade tullmotionärerna såväl som bevillningsutskottet låtit komma sig en sådan orimlighet till last.

Redan det olika sätt, hvarpå tullskydds rörelsen börjat och utvecklats sig i utlandet mot hos oss, visar med stor bestämdhet här på en sådan principiell olikhet. I utlandet har det varit *regeringarne*, som, förut ofta kände frihandlare småningom sadlat om, satt sig i spetsen för rörelsen, samlat de för skyddstullar intresserade och slutligen hoparbetat nödig parlamentarisk majoritet. Hos oss åter är det en förening af större jordegare och större industriidkare — jag lemnar presternas medverkan ur räkningen — som förstått att med det allmänna betrycket till häfstång till en allians samla alla dem, som veta att de af tullarne skulle få vinst eller inbilla sig att de deraf skulle hafva hellre gagn än skada eller hysa en religiöst-dogmatisk-patriotisk tro på skyddstullars goda verkan och slutligen äfven dem, som tillhöra den stora gruppen mer eller mindre likgiltige. Och denna allians är hos oss riktad *mot regeringen* eller, om man så hellre vill, mot det bestående systemet. Hvadan nu denna olikhet? Mine herrar, det behöfves sannerligen icke något längre studium af Tysklands och Frankrikes statsbudgeters nyaste historia för att kunna lägga fingret på orsaken till denna olikhet i ursprung och utveckling men dessutom för att finna att ändamålet der varit ett helt annat än det hos

oss afsedda. Jag håller här i min hand Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich för år 1886. Åren 1872, 1873 och 1874 visade den tyska stadsbudgeten årliga öfverskott, uppgående år 1872 till 11,6 millioner, 1873 till 6,3 millioner, 1874 till $2\frac{1}{2}$ million. Men från och med år 1875, då de fransyska milliarderna till stor del voro förtärda, inträder statsbristperioden, uppgående denna statsbrist år 1875 till 63 millioner 1876 till 40 millioner, 1877 till 34 millioner och 1878 till 11,6 millioner, eller under 4 år till inemot 150 millioner mark. Men hvad som långt värre var, och hvilket rikskanslern liksom hvarje tysk statsman, hvilket parti han än tillhörde, till fullo kände, var det att från och med år 1879 skulle det tillskott i budgeten, som den franska krigsgården förut lemnat, falla, falla betydligt och falla konstant. 1878 var tillskottet ännu 370 millioner mark, 1879 nedgick det till 134 millioner, 1880 till 77, 1882 till 51 och 1883 till 37 millioner mark. Man visste således, mine herrar, i Tyskland full väl att man stod inför en hotande, konstant statsbrist af omkring 100 millioner mark om året. Ur denna svårighet funnos blott tvenne utvägar, den ena att minska utgifterna, det vill säga reducera militärbudgeten, den andra att öka statens inkomster genom påläggande af nya skatter. Den första utvägen kunde gent emot ett allt mera rustande Frankrike icke användas; tvärt om, man har varit nödsakad öka militärbudgeten på de 10 senare åren med inemot 100 millioner mark. Återstod således endast den andra utvägen, och samma Tyskland, samme furst Bismarck, som från och med år 1853 till och år 1877 stadigt fortgått på frihandelsbanan genom att sänka och upphäfva skyddstullar, detta samma Tyskland, denne samme furst Bismarck måste, efter ett misslyckadt försök att af representationen utveckla sig statsmonopol, år 1879 bita i det sura äpplet, tillgripa nya och höjda skyddstullar för att skaffa penningar och åstadkomma jemvigt i budgeten. Men så har också tullbeskattningen pr tyskt hufvud stigit från $2\frac{1}{2}$ till öfver 5 mark, och den ekonomiska oredan samt utarmningen i landet är, åtminstone enligt hvad mina korrespondenter försäkra, så stor, att antingen ett snart afgörande med Frankrike står för dörren eller ock måste furst Bismarck erhålla majoritet för septennatet. Ty septennatsmajoritet betyder majoritet för statsmonopolen, och statsmonopolmajoritet betyder tillräckliga penningar att under 7 nya år uppehålla den beväpnade freden, således möjlighet att undvika krig åtminstone för ögonblicket. Jag vill icke besvara herrarne med siffrorna från den franska budgeten. Nog af, efter fransk-tyska kriget har budgeten årligen visat brist, en alljemt växande brist, men derjemte har något annat vuxit, nemligen de militära anslagsbehofven. Samma ställning som i Tyskland har der åstadkommit samma verkan: nödtvång att öfvergå från relativ frihandel till skyddstullar för att skaffa penningar för att undgå statsbankrutt. Nåväl, med dessa fakta för ögonen, hvilka för öfrigt samstämma med de upplysningar regeringen lemnade i fjor, vågar jag, äfven med risk att synas oförsynt, rigta den frågan till de ärade herrarne af motsidan: vore det icke skäl att från edra argument utränga detta de stora nationernas föredöme? Skattebehofvets nödtvång har bragt utlandet att underkasta sig skyddstullar för att skaffa

*Frågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

Ifrågasatt tull på omalen spanmål.
(Forts.)

statskassan penningar. Hos oss förefinnes intet skattebehof, ej heller vilja vi samla penningar i statskassan; till och med utskottet tvår sig fritt från den misstanken. Huru kan man då uppställa utlandets tillvägagående såsom ett föredöme för oss, begära att hvad de underkastat sig som ett oundvikligt ondt, det skola vi eftersträfvä som ett godt i och för sig? Hvad vi kunna lära af utlandet, det är huru vi skola skaffa staten penningar genom skyddstullar, när andra skatte-källor utsina, men till skyddstullsfrågan, sådan den i Sverige föreligger, kan ifrån utlandets tillvägagående enligt min uppfattning ingen logisk brygga slås.

Men, invänder man, äfven om ni har rätt härutinnan, att detta icke för oss *kan vara* något föredöme, och ej heller *är* i och för sig efterföljansvärdt, så äro i alla fall utlandets åtgärder af sådan art, att de helt enkelt *tvinga* oss att vidtaga liknande mått och steg. Frihandeln är visserligen god och bra, då alla andra äro frihandlare, men då andra nationer genom tullar utestänga vår export till dem, kunna vi icke låta våra dörrar stå öppna för deras export till oss. Detta klingar nu bra och resonligt, men, mine herrar, låtom oss litet tänka efter! Är det verkligen så, att man i allmänhet kan utestänga eller i allmänhet utestänger ett lands import genom tullar? Om vi se bort från det fallet att tullarne äro prohibitiva, sättas så höga att folket icke mägtar betala dem, blir för fattigt, kan enligt min uppfattning på denna fråga endast gifvas ett svar, ett bestämdt nej. Hvad importerar ett land utifrån? Till hufvudsaklig del sådana alster, som det sjelft alls icke eller i otillräcklig mängd producerar.

Om man ögnar igenom den tablå öfver rikets in- och utförsel, som årligen utdelas till Riksdagen, skall man finna, att af de 42 varugrupperna, som äro upptagna på införselsidan, det icke är mer än 8, af hvilka landet sjelft producerar utöfver eget behof. Och till dessa 8 höra då sådana obetydliga importvaror som hästar, nötkreatur, får, svin, ost, papper, tjära. De öfriga 34 grupperna, hvilka bilda de största och viktigaste införselsartiklarne, bestå af varor som landet antingen nödvändigt behöfver, såsom nödvändighetsvaror, råvaror för industrien, eller ock anser sig nödvändigt behöfva, såsom njutningsmedel. Hvad skulle nu följden blifva, om man sökte utestänga sådana artiklar genom tullar? Endast deras fördyrande för konsumenten; de skulle ej kunna utestängas, tullarne skulle icke verka till skydd, utan endast såsom finanstullar. Jag har ett mig nära till hands liggande exempel, hvilket jag i grund och botten känner till. Kammaren torde erinra sig, att Tyskland två gånger sedan 1878 satt tull på utländskt trä, den senare gången år 1885 uppgående till ungefär 33 procent af värdet. Hafva dessa tullar utestängt utländskt trä, vårt trä från den tyska marknaden? Nej visst icke. Hafva de sänkt priset för den svenske producenten? Nej, lika litet. Förhållandet har varit alldeles tvårt om. Tysklands import af svenska trävaror har oupphörligen vuxit, prisen i svensk hamn hafva desslikes stigit, från 80 mark till 85, till 90, till 95, till 100 och äro nu åter nere i 95 mark. Denna stegring i export på Tyskland och i pris har naturligtvis icke samband med tyska trävarutullen, men exemplet visar åtminstone, att icke ens en tull af 33 procent af värdet utestän-

ger en vara, som landet behöfver, eller skadar det exporterande landet, utan endast är menligt för det egna. Samma blefve naturligtvis förhållandet här i Sverige, om vi satte tull på råg och hvete eller höjde tullen på kaffe och tobak. Det torde dröja länge nog, innan vi sjelfva producera de förra förnödenheterna i tillräckliga kvantiteter, och då kommer tullen på dessa liksom de senare artiklarne icke att verka utestängande ej heller skada den utländske producenten, utan endast den inhemske konsumenten, som får betala ett högre pris än eljest å sådana artiklar, hvarföre de hafva endast fiskalisk betydelse. Återstår nu den lilla grupp varor, hvaraf landet producerar utöfver eget behof men dock importerar, vanligen emedan den utländska varan icke är af samma kvalitet som den inhemska, t. ex. amerikanskt fläsk, eller också emedan en del af landet är välbeläget för import och en annan för export. En del af landet importerar då en mindre kvantitet, en annan del exporterar en större. Härvidlag skulle tullen verka utestängande, och med afseende härå kommer jag in på en fråga, som jag tror skall intressera herrarne. Antag — jag nödgas besvära herrarne med exempel äfven här — att Tyskland producerar 50 millioner tunnor hafre, hvaraf det icke förbrukar mer än 40, och resten, 10 millioner tunnor, exporteras t. ex. till England. Nu stiger Sveriges hafreodling; det får ett öfverskott af 10 millioner tunnor, hvaraf 5 gå till England och 5 till Tyskland, emedan vi i de närbelägna östersjöhamnarne kunna konkurrera med den tyske hafreproducenten. Tyskarne kunna då icke sälja mer än 35 millioner tunnor i eget land och exportera öfriga 15 millioner tunnor till England. Detta vilja icke de tyska agrarierna tåla; de önska den inhemska marknaden garanterad åt sig sjelfva och erhålla ett tullskydd, som utestänger den svenska varan. Följden blir naturligtvis den, att Tyskland åter konsumerar 40 millioner egna hafretunnor och exporterar blott 10 millioner till England. Den plats, som sålunda blifvit tom på den engelska marknaden, fylles i stället af Sverige, som nu dit exporterar 10 millioner tunnor. England, som förr köpte 15 millioner tyska tunnor och 5 millioner svenska, köper nu 10 millioner af hvartdera landet. Hela denna tullhistoria har således hvarken gagnat Tyskland eller skadat Sverige och har icke utöfvat det ringaste annat inflytande än ett ombyte af marknad. Den tyske producenten har intet vunnit, och lika litet har Sverige något förlorat. Tysken kan icke få ett öre mera betaldt i sitt eget land än han fick och får i England. Ty om priset i Tyskland skulle för ett ögonblick stiga endast 10 öre utöfver priset i England, skulle de 50 millionerna tyska hafretunnor rusa till för att fylla det rum, som endast rymmer 40 millioner och genast nedbringa priset till samma nivå som i England. Sverige har visserligen blifvit utträngdt från en gammal marknad, men i stället erhållit en ny, på hvilken det erhålles precis samma pris för sin vara, som det skulle fått, om det fortsatt sin export till Tyskland. Enligt min uppfattning ligger således icke i ringaste mån något tvingande i utlandets tullpolitiska tillvägagående. Jag har, så vidt jag kan fatta, upprigtigt sträfvat att sätta mig in i protektionisternas tankegång, men ej kunnat finna annat, än att dessa utlandets tullåtgärder äro af en alldeles oskyldig och för oss likgiltig art, naturligtvis alltid dock

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

under förutsättning att de äro lika mot alla nationer och icke rigtade mot någon viss, eller att det ena landet i sina handelspolitiska relationer till det andra behandlas såsom den mest gynnade nationen.

Sedan jag sålunda sökt leda i bevis, att det utländska tillväga-gäendet icke kan vara för oss ett föredöme, ej heller är af för oss tvingande art, öfvergår jag till spörsmålet: är det ändå icke skäl att genom skyddstullar förskaffa de inhemska näringarne högre pris på deras alster. Näringarne äro tryckta, de få för litet betaldt för sina varor, de bära sig ej; saken är dock lätt hjälpt, skyddstullar drifva upp priset, de inhemska näringarne bära sig åter, betrycket är försvunnet. — Jag har att anhålla om benägen tillgift hos kammaren därför, att jag, dertill förledd af motionärerna och bevillningsutskottet, använt uttrycket: de inhemska näringarne. Jag erkänner att ett sådant uttryck är vilseledande och i en så allvarlig diskussion som denna, enligt min uppfattning, oförlätligt. Det skall naturligtvis heta: *några* inhemska näringar; ja, icke ens detta, utan *några mindre delar* af några inhemska näringar. Jag skall icke trötta kammaren med att anföra hela raden af svenska näringar och svenska industrier, som icke få del eller någonsin kunna få del af dessa tullar. Ej heller vill jag betona, att dit hör den näst största svenska näringen, trävaruhandteringen. Men jag måste söka uppvisa, hurusom denna term »de inhemska näringarne» innehåller, när man närmare tittar på den, endast en liten del af de svenska näringarne och, hvad de förnämsta hithörande beträffar, blott mindre grenar deraf. Låt oss taga den svenska jernhandteringen. Vi veta att denna årligen tillverkar 8 millioner centner, hvaraf den exporterar omkring 7 millioner. Importen åter uppgår till omkring 1 million centner, om vi fråndraga jernvägs-skenor, hvilka det nu icke är meningen att genom tull utestänga. Hvad skulle nu den svenska jernhandteringen genom tullen vinna, förutsatt att derigenom den förut importerade kvantiteten utestängdes, så att den måste ersättas af 1 million svenskt jern till så mycket högre pris som den åsatta tullen? Sju åttendedelar af den svenska jernhandteringen finge icke ett öre mer betaldt än förut; endast den åttonde åttondelen finge möjligen något mer. Gå vi öfver till jordbruksnäringen, så äro vi väl alla öfverens derom, att prisen å den del af dess alster, hvaraf landet producerar mer än hvad vi sjelfva behöfva, liksom naturligtvis äfven å dem, som icke skulle åsättas tull, ej komma att röna inflytande af de föreslagna tullarne. Hit höra nu, förutom hafre och vicker, äfven korn, arter och ladugårdsprodukter med undantag möjligen af någon mindre kvantitet ost. Af jordbrukets alster är det således endast råg och hvete, som komma att stiga i pris, men dessa deremot med så mycket större visshet, ja oundvikligen. I jordbrukets årliga tillverkningsvärde, som kan anslås till omkring 400 millioner, ingår råg- och hvetesörden efter afdrag af utsädet med endast 50 millioners värde, och af råg och hvete för dessa 50 millioner förtär jordbruksnäringen i sin helhet, äfven om man begagnar utskottets låga konsumtionsciffror, icke mindre än för 30 millioners värde. Det är således jordbruksalster till ett värde af högst 20 millioner kronor, som genom tullarne skulle stiga i pris, det vill säga högst $\frac{1}{20}$ af Sveriges jordbruk, som skulle få bättre betaldt

för sin vara. Hvad betyder nu detta: $\frac{1}{8}$ af jernhandteringen, $\frac{1}{20}$ af jordbruksnäringen? Jo, om tullvälsignelsen blefve jemnt utspredd, komme alla i lika mått till del, betyder det att hvarje svensk jernstillverkare icke finge ett öre mera betaldt för $\frac{7}{8}$ af sin tillverkning, men möjligen högre pris för den 8:de åttondelen, och att hvarje svensk jordbrukare, icke finge ett öre mera betaldt för $\frac{19}{20}$ af sin tillverkning men med visshet högre pris för den 20:e tjugendelen. Eller, hvilket väl kommer närmare sanningen, om tullvälsignelsen icke utfölle jemnt utan mera punktvis, betyder det att af Sveriges jernstillverkare 7 icke få någon nytta af tullen, utan endast möjligen den 8:de och af Sveriges jordbrukare 19 icke någon vinst utan endast den 20:de. Likaså oberättigadt som användandet af uttrycket »inhemska näringarne» är, likaså oberättigadt är det således att i detta sammanhang tala om jordbruket och jernhandteringen; det bör heta en *mindre del* af jordbruket och jernhandteringen. Utskottet säger på sidan 8: »landet har icke råd att afvara hvarken jordbruket eller jernhandteringen», och slutsatsen blifver: ergo, måste de förhjälpas till högre pris genom tullar. Om nu olyckan verkligen vore så stor, som utskottet vill göra troligt, skulle man måhända med fog kunna uppkasta äfven den frågan, huruvida landet har råd att uppehålla jordbruket och jernhandteringen medelst tullar, som skola af den öfriga befolkningen gäldas. Men lyckligtvis stå vi icke inför denna eventualitet, och utskottet synes sjelft icke hysa så stor tilltro till denna sin svartmålning, då det rekommenderar ett botemedel, hvilket, såsom vi sett, icke står i ringaste proportion till den olycka, som det skulle bota, om nu denna vore verklig.

Jag tror mig nu hafva återfört frågan till mera rätta dimensioner och återgår så till spørsmålet: kan det ändock ej vara skäl att äfven för, låt vara, denna mindre del af Sveriges näringsidkare lätta betrycket medelst tullar? Vi äro väl öfverens, att detta icke kan ske utan att den inhemske konsumenten får betala prishöjningen, och att hvad man hjälper å ena sidan, stjelper man å den andra. Kanske äfven att detta icke vore fullt så rättvist, men många andra orättvisor får man tåla här i verlden. Jag vill också frånse dessa sidor af saken och antaga att tullar kunde hjälpa, att hjälpen skulle blifva effektiv, att detta kunde ske utan svårare orättvisa mot andra samhällsklasser och till och med att det blefve en ekonomisk vinst för landet. Hvarifrån nu denna skulle regna ner, går öfver min fattning, men jag ponerar faktum för ett ögonblick. Skulle jag då med sådana åsigter rösta för tullar? Nej, och åter nej! Och hvarför? Jo, till följd af den politiska och sociala verkan, som tullar enligt mitt förmenande skola medföra. Den ekonomiska vinsten, om den vunnas, synes mig för liten i jämförelse med den stora och enligt mitt förmenande säkra risken af yttersta ovilja. Lika litet som någon annan vet jag, huru stor del af svenska folket som är mot tullar och huru stor del som är för sådana. Om man tager de valberättigade, så torde meningarne vara ungefär lika delade, ehuru jag misstänker, att stundande Andra Kammar-val komma att bereda tullskyddsvännerna mången obehaglig öfverraskning. Hvad de under strecket stående beträffa, torde åter den större mängden vara emot tullar.

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål
(Forts.)*

Jag lemnar dock detta derhän, men hvad jag bestämdt vet, och hvad minsta eftertanke borde lära oss alla, det är att belåtenheten och glädjen å den ena sidan icke kunna vägas mot missnöjet å den andra. Det ligger i sakens natur, det ligger i människonaturen, att om någon anser sig behöfva bistånd och hjälp, begär och får dem, så kan hans glädje icke mäta sig i intensitet med dens missnöje, ovilja och hat, som tror sig blifvit tvungen att betala hjälpen. Man säger så ofta, att arbetarne hafva blifvit uppviglade och förvillade i denna fråga af oss frihandlare. Den, som så säger, känner icke förhållandena. Jag bor sjelf i centrum af ett af Sveriges största arbetare-distrikt. Der har visserligen jag såsom notorisk frihandlare jemte mina meningsvänner hållit 4 à 5 möten, men der hafva väl hållits kanske 40 à 50 andra möten, som sammankallats af småfolket, och der endast sådana varit närvarande, der det ena bittra ordet jagat det andra, alla vittnande om den djupaste känsla af orättvisan och orättfärdigheten i tullskydds rörelsen, som enligt arbetarnes uppfattning endast afser att rikta den burgne och magtegende klassen på den fattiges och orepresentierades bekostnad. Vore jag också icke viss om mina frihandelsåsigters riktighet, ja vore jag äfven den ifrigaste protektionist, så skulle jag bestämdt ändock icke lägga mitt ja i urnan förr, än man lyckats öfvertyga Sveriges arbetare och småfolk, att slaget icke är rigtadt mot dem och deras ekonomiska välfärd.

Bevillningsutskottet har behågat visa norrländingarne en synnerlig uppmärksamhet i sitt betänkande, och, ehuru jag är rädd att upptaga kammarens tid för länge, vill jag i yttersta korthet svara några ord derpå. Jag ber då först bevillningsutskottet vara öfvertygad derom, att denna dess artighet är i rikt mått gengäldad af vår landsdel, ty sällan om ens någonsin har något aktstykke utgått från Riksdagens officin, som tilltvingat sig en sådan uppmärksamhet och så lifliga kommentarier från Norrland som just detta utskottets betänkande. Den uppmärksamhet, som utskottet visat oss, har tagit uttryck i ej mindre än fyra stycken i motiveringen, som egnats åt oss, och dessutom synas två tullsatser, nemligen på kött och kreatur, tillkommit uteslutande för vår räkning. Utskottet har i sista stycket på sid. 6 funnit, att tull på råg och hvete icke skulle vara till någon särdeles nytta för norrländingarne, men velat i vederlag gifva oss tull på korn. Jag får upplysa, att norrländingarne icke importera korn annat än när skörden slår fel, eller blir dålig, och för ölbryggerierna. Det förefaller oss då något underligt, att vi förutom dyr råg och dyrt hvete skola för att trösta oss äfven få dyrt eller dåligt korn, dyrt eller dåligt öl, och hafva svårt att högt skatta den välvilja, utskottet härigenom visat oss.

På 7 sidan talar utskottet i första stycket om arbetarne och om den »konkurrens, som hotar att aldeles borttaga det försteg i aflöning, som den norrländska arbetaren hittills intagit. Spanmålstullarnes införande skall således för den norrländska arbetaren beteckna återkomsten af bättre tider med gynsamare tillfälle till arbetsförtjenst och mindre konkurrens.» Det är verkligen synd, att jag icke här har en deputation af norrländska arbetare eller blott en enda sådan att sätta mot utskottet och låta honom besvara detta, men så mycket

känner jag den norrländska arbetaren, att jag vet ungefär hvad svar han skulle gifva. Han skulle tvifvelsutan svara, att denna konkurrens, som i första punkten blott är hotande men i den senare redan förutsättes vara en aktualitet, denna konkurrens existerar endast i bevillningsutskottets inbillning. Han skulle svara, att allt från och med 1880 har, oakadt de fallande trävarukonjunkturerna, aflöningen för arbetaren inom de största distrikten åtminstone varit densamma, ehuru lifsmedelsprisen honom till stor fromma fallit. Han skulle derjemte antagligen svara, att han uträknat, att lifsmedelstullarne skulle kosta honom med hushåll 50 kronor pr år — kanske är denna beräkning för hög, men det är icke jag, som gjort den — hvaremot kaffetullens nedsättning skulle inbringa honom endast 2 kronor, att detta är för honom ingen lockande affär, samt att han ville hafva någon bättre garanti att han skall återvinna dessa 48 kronor, än detta utskottets löfte om bättre tider och högre arbetspris. Han vet mer än väl, att mången gång, när spanmålpriset varit högt, har arbetslönen varit låg, och tvärt om. Skulle han draga ut yttersta konsekvensen af utskottets påstående, så skulle den blifva, att när det varit hårda tider med ytterst uppdrifna lifsmedelspris, nöd och missväxt, då skulle tillgången på arbetsförtjenst varit mycket god och arbetslönen hög, men att det just är raka motsatsen, som alltid eger rum.

I andra stycket på sid. 7 erinrar sig utskottet ändtligen, att det finnes en svensk näring, som heter trävaruhandteringen. På sid. 1, der det talas om hufvudnäringarne, der får den icke vara med, utan der heter det, att hufvudnäringarne äro jordbruket och bergshandteringen, och dock exporterar trävaruindustrien ensam lika mycket som jordbruket och bergshandteringen tillsammans, och om man talar om tillverkningsvärderna, så, under det jordbrukets är 400 millioner och trävaruindustriens kan anslås till 200, uppgår bergshandteringsens endast till 50 millioner. När nu utskottet ändtligen erinrar sig trävaruhandteringsens tillvaro, sker det dock endast för att i Riksdagens minne återföra de stora välgärningar, som kommit denna näring till del från statsmagternas sida, bestående dessa i handelstraktater och garantifonden. Jag skall icke tala om handelstraktaterna, det skulle taga för lång tid, men i fråga om denna garantifond af 3 millioner, som vi alltid få höra talas om, nödgas jag erinra utskottet och kamraren derom, att äfven jordbruket har fått en sådan fond af 8 millioner till hypoteksbanken. Och om båda fonderna gäller, att de icke kosta staten eller någon annan ett öre; jag skulle varmt önska, att jag kunde säga detsamma om de hvete- och rågtullar, som utskottet vill att vi skola åtaga oss i vederlag för garantifonden.

Slutligen säger utskottet på sid. 20, sedan det konstaterat, att kött införes från Finland till Norrland: »Det kan emellertid alldeles icke anses tillfredsställande, att allt kött föres tullfritt från Finland till Norrland, under det att hvarje försök att införa svenskt kött i Finland mötes af en tullsats om 80 öre för lispund.» Om det är tillfredsställande för utskottet eller icke, kan jag icke afgöra, men att det är mycket tillfredsställande för oss norrländingar, vågar jag försäkra, och hvad oss norrlänningar beträffar, är det alldeles likgiltigt, om Finland har en tullsats af 80 öre eller af 80 kronor, ty vi hafva

*Ifrågasatt
tull på
omaten
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

icke tänkt, och komma väl aldrig att tänka på, att dit exportera kött. Men vi finna det något besynnerligt, att vi skola beläggas med en strafffull, som söker sitt berättigande i en finsk tullsats, vi som icke haft något finger med vid skrifvandet af den finska tulltaxan. Detta äfvensom motiveringen af tullen på potatis gör på mig intrycket af en viss likhet mellan utskottets tillvägagående och Münchhausens bart huggande svärd, som, när det kom i gång, icke kunde hejdas, men dock med den skilnaden, att Münchhausen tycktes hafva varit medveten om det löjliga i sin situation, men detta är tydligen icke utskottet.

Jag vågar icke taga kammarens tid längre i anspråk, men innan jag slutar, ber jag att ännu en gång få i all vördsamhet göra en vädjan till kammarens hjerta och till kammarens klokhet. Man kan införa spannmålstullar i länder, der massan af folket icke reflekterar på sådana saker, eller der absolutism råder och sjelfstyrelse icke finnes, eller slutligen i sådana länder, der regeringen kan komma till representationen och säga: vi behöfva nödvändigt penningar för detta nödvändiga ändamål, de må skaffas genom skyddstullar, genom statsmonopol eller på andra skattevägar, väljen sjelfve! Men hos oss här i Sverige, der massan af folket börjat reflektera öfver skatteförhållanden, der sjelfstyrelse råder och framför allt intet behof af ökade skatter förefinnes, der kan man icke införa lifsmedelstullar utan att framkalla djup ovilja. Och den första stormvind, som blåser bort dessa tullar, kommer kanske ock att blåsa bort mycket annat, möjligen deribland de gamla industritullarne och mycket annat gammalt, hvarpå denna kammare, äfven dess tullvänliga del, håller mera än på tullar. Må kammaren med undanskjutande af den mindre hänsynen, den åtrådda prisförhöjningen på råg och hvete, fästa sig vid den större statsmannahänsynen och icke med egen röst och egen hand bidraga dertill, att den missnöjets eld, som gåser på samhällets djup, flammar upp i full låga, vårt land och vår lugna utveckling till stor fara, kanske till obotlig skada.

Jag yrkar, herr grefve och talman, afslag å den föredragna punkten.

Äfven detta anförande åtföljdes af bifallsyttringar.

Herr Boström, Filip: Det kan synas förmätet, att jag, som första året har äran deltaga i kammarens förhandlingar, har vågat begära ordet i en sådan fråga som den förevarande, en fråga, som under långa debatter såväl detta som föregående år blifvit fullständigt uttömd och till hvilken intet nytt åtminstone af mig kan läggas. Men jag har vågat detta endast för att helt kort beröra de goda råd, som gifvits jordbrukarne under de sista åren såväl inom som utom pressen.

Jag är fullt öfvertygad, att alla dessa råd äro välmenade, men jag är äfven lika viss på att en stor del af dem äro opraktiska och en del af den beskaffenhet till och med, att om de skulle allmänt tillämpas, skulle de medföra motsatt verkan mot den åsyftade. Jag räknar bland dessa det råd, som jag sistlidne höst läste i en tidningsartikel, der

det talades om att jordbrukaren skulle hafva så liten träda som möjligt, minska höstsädesodlingen och så godt som uteslutande odla hafre. Jag tror för min del, att detta råd icke är lyckligt. Våra klimatiska förhållanden nödvändiggöra trädesbruket, ty under den korta tid af året vi hafva att bruka jorden, vore det i annat fall omöjligt att medhinna de afdikningar och de jordförbättringar, som krävas för den kommande cirkulationen. Skulle man utsträcka hafreodlingen allt för långt, är jag alldeles viss på att, äfven om man under de första åren får goda sädesskördar, emedan jorden då är i god kultur, skulle det dock inom kort inträffa, att skörden blefve icke hafre utan ogräs.

Det finnes naturligtvis intet sätt att höja jordens produktionsförmåga, som är fördelaktigare än en intensiv ladugårdsskötsel. Derom äro alla ense. Skulle man nu så godt som upphöra med odling af höstsäd, huru skulle man då kunna anskaffa det halmbehof, som till en intensiv ladugårdsskötsel oafvisligen behöfves?

Och dessutom, huru är det möjligt för den redan förut starkt skuldsatte jordbrukaren att komma i gång med en sådan förändring, då han saknar tillgångar att föröka sina inventarier, vidtaga erforderliga nybyggnader m. m.?

Man klagar allmänt öfver de låga sädesprisen, och det är ju icke underligt att dessa äro låga, då stagnation råder inom affärerna öfver hela världen. Men männe icke det är skäl till klagan, då *intet* pris kan erhållas för den vara, man producerar? Så har understundom varit förhållandet och senast hösten 1885. Då inträffade under sädesbergningen i större delen af landet mycket stark nederbörd, som till en del förstörde och åtminstone på många håll skadade och försämrade höstgrödan. Det fans dock trakter, åtminstone inom mellersta Sverige, der åter skörden kunde försiggå under lyckligare väderleksförhållanden. Jag känner en jordbrukare från en sådan trakt, som här i Stockholm ville försälja ett större parti råg. Han vände sig till en af de större konsumenterna här i staden och visade honom prof på rågen. Denne försäkrade honom, att varan var utmärkt, men den hade det felet, att den var svensk. Han hade nemligen afslutat kontrakt om leverans af hela sitt behof från Ryssland; hade köpt detta med tre månaders vaxlar och finge det upplagdt här i Stockholm. Skulle han deremot hafva köpt i Sverige, skulle han hafva betalt kontant och äfven haft andra olägenheter. Följden häraf blef, att under den hösten kunde endast ett obetydligt antal tunnor höstsäd försäljas i Stockholm, och häraf åter blef följen, att jordbrukarne inom mellersta Sverige måste hemma konsumera eller fodra upp nästan hela sitt förråd af höstsäd. Hvad ekonomiskt resultat ett sådant förfaringsätt skulle medföra, behöfver jag icke säga. Det är därför icke underligt, att inom denna del af landet en allt större tillslutning till det tullskyddsvänliga partiet förmärkts. Ett uttryck häraf äro de resolutioner, som jag erhållit för att till kammaren frambära. Jag skall icke trötta kammaren med uppläsningen af dessa, utan vill endast nämna, att de äro undertecknade af uteslutande mindre jordbrukare till ett antal af cirka 200. Då jag delar de åsigter, som deri

Ifrågasatt tull på omalen spanmål.
(Forts.)

uttalas, förenar jag mig med dem, som yrka bifall till den föredragna punkten.

Herr Bäckström: Det har under de senare åren utdelats ganska skarpa hugg mellan tullskyddsvänner och frihandlare. Det har gått så långt, att man blifvit beskyldt att vara fosterlandsförrädare, om man icke hyllat den ena eller andra sidans åsigt. Det är beklagligt, att denna strid så urartat, då man dock kan vara öfvertygad, att båda partierna hafva samma önskningsmål, nemligen att bereda lycka och välgång åt fäderneslandet.

Det kan vara onödigt för mig att nu uppträda, emedan min ståndpunkt i den föreliggande frågan redan är känd, men jag begagnar det tillfälle, som bjudes, att ännu en gång protestera mot införandet af tullar på människornas oundgängligaste lifsförnödenheter, emedan de hårdast drabba de minst bemedlade, äro af mindre betydelse för ett ringa fåtal och tjena till att höja statens inkomster, hvilket nu dess bättre icke är behöfligt.

Jag är husbonde för en arbetarebefolkning af 4,000 personer, och då jag anser mig här stå såsom målsman äfven för dem, kan jag icke annat än på deras vägnar protestera mot den mest orättvisa och förhatliga beskattning som finnes, nemligen beskattning af brödet. Att här söka bevisa vare sig det ena eller andra tjenar till ingenting, men jag vill säga, att skatt på lifsförnödenheter verkar hufvudsakligast att göra den fattige fattigare och den rike möjligen rikare, och jag vill slutligen nämna, att om spannmålstullarne skulle gå igenom vid denna riksdag, så är min lifligaste önskan den, att de icke må åstadkomma den oreda och alla de olyckor jag inom mig förutser. Jag yrkar afslag å den föredragna punkten.

Herr Beijer: Jag har fått mottaga protokollet från ett i Malmö hållet börsmöte, i hvilket möte äfven andra än börsmedlemmar deltog. Der diskuterades tullfrågan i närvaro af omkring 200 personer, och alla, med ett undantag endast, förenade sig om följande resolution:

»*Då* den genom lifsmedelstullar ifrågasatta ökning i nationens indirekta beskattning icke kräfves af statsverkets behof;

då dessa tullar, särskildt hvad spannmål angår, icke kunna antagas främja, men väl motverka vårt landtbruks utveckling i den rigtning, som lofvar detsamma största lifskraft och trygghet;

då de för landets alla öfriga näringar, hvilka äfven hafva att kämpa med svåra konjunkturer, fördyra produktionskostnaden och försvåra täflan med utlandets industri; och

då de för folkets stora flertal skulle varda en dryg konsumtions-skatt, obillig, emedan den är lagd på lifvets oundgängligaste förbrukningsartiklar, och orättvis, emedan dess tyngd komme att stå i omvänd proportion till skatteförmågan;

beslutar mötet uttala sin bestämde åsigt, att lifsmedelstullar ej böra införas.»

Jag instämmer till alla delar i de vid mötet uttalade åsigterna, hvilka jag anser vara sanningar, som, trots allt hvad deremot är skrifvet och taladt, ännu icke blifvit på ett tillfredställande sätt eller åtminstone icke på

ett för mig begripligt sätt vederlagda. Jag förenar mig derföre med reservanterna och yrkar helt kort afslag å bevillningsutskottets betänkande i dess första punkt.

*Frågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

Herr Bexell: Herrar frihandlare hafva dels vid folkmöten, dels i kringstända brochyror framhållit för allmänheten att rågen skulle stiga med samma belopp som den föreslagna tullen, d. v. s. 2 kronor. Att de på detta sätt agiterat bland allmogen har ej förvänat mig, men då jag under gårdagens diskussion hörde, att de äfven här i kammaren fortsätta med dessa sina påståenden, kan det ej annat än förvåna mig. Att så ej kan ega rum, kan med siffror bevisas.

Om Sverige icke odlade eller ens kunde odla råg, utan vi måste köpa sådan utifrån, då vore naturligt, att vi liksom t. ex. å kaffe måste betala hela tullen, men om deremot Sverige, såsom det gjort, eller före år 1857, kunde producera tillräckligt med råg för landets behof, och hvilket det äfven nu kan göra, då är det ju tydligt att tullen ej det ringaste kan inverka å priset, och då kan det ju vara ligkiltigt om tullen är 1 eller 100 kronor, hvilket friherre Klinkowström i går tydligt och klart visade genom exempel från Tyskland och andra länder. Antag att Sverige kan producera hälften af den råg, som landet behöfver, så kunna vi ej drabbas af mer än halfva tullen, hvilket skulle blifva 1 krona; och kunde vi producera $\frac{3}{4}$ af hvad vi behöfva kan ej mera än $\frac{1}{4}$, eller 50 öre, af tullen drabba oss.

Hvarför nu så mycket råg importerats är mera affärsspekulation än behof.

Många, som ej i bankerna kunna skaffa sig några penningar, slå sig derför tillsamman och importera en last råg, hvilken de sedan till hvad pris som helst afyttra; detta är orsaken till att här finnes så stora lager inne af sådan, och kan derför tullen ej det ringaste inverka på priset, förrän dessa stora lager blifva slutsålda, hvilket kan taga en tid af ett till två år, då vi kunna hafva vår produktion i gång fullt ut till landets behof. En talare i går framhöll, att, då krono- och andra skatter inflyta så ordentligt, det vore ett bevis för att landet i ekonomiskt hänseende är lyckligt lottadt. Jag vill härpå svara, att orsaken till hvarför skatterna så ordentligt inflyta ej är en följd af den goda ekonomiska ställningen, utan derför att svenskarne sedan urminnes tider ansett det för sin heder kränkande att, såvidt möjligheter finnas, icke inbetala sina kronoutskylder.

En annan talare har sagt, att den ekonomiska ställningen är bättre nu än 1866—1867. Nej, mine herrar, det är den visst inte, det visar ju de statistiska uppgifterna; men hvarför det så synes är derför, att på dessa 20 år sedan 1866—1867 har det svenska folket blifvit uppdrifvet i vigilansförmåga, så att till och med de minsta landtmän och affärsmän numera kunna röra sig med både banklån och vaxlar, tyvärr ofta af tveydiga beskaffenhet.

Handelsbalansen har också blifvit förnekad. Jag har i ett februarihäfte af de af frihandlarna kringstända brochyror funnit en uppsats af vår Leffler, som har studerat nationalekonomi, hvori han säger, efter att hafva försökt bortresonera handelsbalansen: »Med ofvan-

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

stående hafva vi alldeles icke velat neka, att Sverige under de senaste åren haft en verklig underbalans och således betalt de importerade varorna icke uteslutande med exporterade varor utan äfven delvis med skuldförbindelser af ett eller annat slag,» samt slutligen: »Till all lycka synes emellertid våra långifvare i utlandet hittills icke hafva tagit mycket intryck af vår patriotiska jemmer» etc. Jo, det är alldeles så som en enskild person kan resonera, det går bakut för mig, men Gud ske lof mina kreditorer märka det inte.

Vidare har sagts, att vi skola odla hafre och icke höstsäd, dock sades detta mera i fjor än i år, men jag vill fråga, om någon i denna kammare kan vara öfvertygad om att vi skulle kunna slå oss på ensidig hafreodling. Först och främst vet man, att den svenska jorden till en stor del icke egnar sig för hafreodling, såsom förhållandet är med våra kuststräcker och i höglandet. Äfven har man att taga i betraktande arbetsfördelningen å en egendom. Skulle man då taga bort höstsädesodlingen, så uppkommer ju en lucka deri. Så hafva vi ock den stora onaturliga arbetareinvandringen till städerna från landsbygden. Men hvad är orsaken till denna invandring? Jo, de billiga spanmålspisen. Förr hade dessa personer sitt hem på landet samt en liten jordbit, hvilken de då ansågo lönande att bearbeta, och gingo till städerna för att arbeta, men hem och skördade, och lågo aldrig städerna till last. Nu deremot inflytta de till städerna och nedsjunka till fattigdom och elände, och sedan blir det en strid emellan stad och land om hvem som skall bekosta deras uppehälle, emedan de ofta i städerna blifva påtrugade fattigunderstöd i otid, på det staden må hafva öppen rätt gent emot deras hemort. Är icke detta demoraliserande?

Vidare talar man om huru olyckligt det skulle vara, om spanmålspisen höjdes. Jag har aldrig hört någon arbetare, då han haft tillgång på arbete, klaga öfver för höga spanmålpris, och hvad strejkerna beträffar, mine herrar, så bero de icke på höga spanmålpris utan på för låga, ty då arbetslönerna äro låga och spanmålpriserna äro låga, vinner han för litet på att arbeta och förlorar för litet på att icke arbeta. En ledamot af denna Kammare har framlagt åtskilliga statistiska uppgifter rörande konkurserna och de exekutiva fastighetsförsäljningarne och uttryckte sin glädje och förvåning öfver, att de icke voro flera. Jag kan dock upplysa, att det är ganska få tvångsförsäljningar, som komma in i de officiella handlingarne, ty när personer å landet med mindre utsträckta affärer råka på obestånd, så träda fordringsegarne tillsammans och besluta vanligtvis att realisera hvad som finnes och taga mark om mark, hvadan det således sällan blir konkurs.

I ett fall anser jag mig vara frihandlarne tack skyldig för deras prat och brochyren, nemligen för deras påståenden att endast landtbrukare med 30 och 40 tunnland jord och derutöfver kan odla mera råg än till husbehof, ty detta har varit alltför groft tilltaget för att kunna gå i vare sig mindre bönder eller torpare, hvadan de motarbetat sig sjelfva.

Jag yrkar bifall.

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

Herr Casparsson: Vid botandet af en sjukdom är det af största vigt att rätt uppställa diagnosen. Tänk om oss till exempel ett sjukhus; patienterna dö som flugor. Styrelsen, jag menar naturligtvis sjukhusstyrelsen, gör det ena försöket efter det andra att råda bot på det onda, men intet hjälper. Den nedsätter den ena komitéen efter den andra. En får i uppdrag att undersöka vattnet, en annan födan, en tredje ventilationen; ingenting hjälper. Under tiden har hos den stora allmänheten den föreställningen alltmer vunnit insteg, att felet ligger i sjelfva byggnaden; det är sjukhusgift i väggarna. Styrelsen beslutar då att nedsätta en stor hygienisk komité. Den får i uppdrag att undersöka frågan i hela dess omfattning, att föreslå hvilka botemedel som helst, blott icke röra vid frågan om byggnaden, hvilken är fullt säker, ty den är uppförd efter alla den nyaste vetenskapens fordringar. Att människor dö der, är visserligen att beklaga, men de få trösta sig med att de dö dock efter alla vetenskapliga regler. Jag vill nu icke likna vårt land precis vid ett ekonomiskt sjukhus, men att något är sjukt, trots herr Hedlunds protester, det synes af den omständigheten, att Kongl. Maj:t i fjor ansett sig böra nedsätta en ekonomisk komité för att undersöka det onda, ty jag kan icke föreställa mig, att Kongl. Maj:t skulle hafva nedsatt en komité för att undersöka och råda bot för en sjukdom, som icke finnes till. Beträffande orsaken till det öfverklagade onda, tror jag att man allt mer börjar blifva ense om, att den ligger i den öfverväldigande utländska konkurrensen. Men beträffande botemedlen skilja sig meningarne. Å ena sidan säger man, att om orsaken är den utländska konkurrensen, så låtom oss använda medel, som kunna stäfja eller begränsa densamma, och detta medel heter tull. Å den andra sidan säger man: »nej, det duger icke, utan vi skola i stället använda den *expektativa metoden*. Men för att under tiden lugna sinnena, likasom man på en sjuk, för att lindra hans smärtor, använder morfininsprutningar, så skall man äfven här begagna finansiella morfininsprutningar i samhällskroppen. Vi skola upptaga lån, det piggar upp, åtminstone för tillfället. Det är visserligen sant, att när man lånar, så skall man också betala, men det står skrifvet, att »hvar dag har sin omsorg», och frågan om betalningen lemna vi till morgondagen.

Jag har gjort ett utdrag ur den förut citerade brochyren för utrönande af, med huru stort belopp de särskilda *lands- och stads-kommunerna, landstingen, svenska staten, hypoteksbanken* och de *enskilda jernvägarne* hafva i skuld, hvarvid jag dock icke tagit i beräkning dessa jernvägars skuld till staten. Man finner här af, att samtliga dessa skulder uppgå till en summa af 850 millioner kronor, och för att visa, med hvilken accelererad fart denna skuldsättning pågått, har jag äfven gjort ett utdrag för de sista nio åren, för hvilka några uppgifter finnas. De enskilda jernvägarne äro dock deri icke upptagna. Jag har kommit till det resultatet, att då skuldsumman år 1875 var 355,975,000 kronor, så utgjorde den år 1884 662,440,000 kronor. Det är en tillökning på nio år af 86 procent, hvilket måste anses vara en ganska rask tillämpning af den *finansiella morfinismen*. Ser man åter på inteckningsbeloppen för fastigheter, så utgjorde de år 1865 724 millioner kronor, men hade år 1885 uppgått till 1,405

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

millioner kronor, alltså en tillväxt på dessa 20 år af nära 95 procent. Naturligtvis hafva taxeringsvärdena också växt. År 1865 utgjorde de, 2,247 millioner kronor, och år 1885 3,430 millioner kronor; alltså en tillväxt af 52 procent. Inteckningarne hade, som sagdt, växt med 94 procent. Ser man efter, i hvad förhållande inteckningarne stå till taxeringsvärdena, så utgjorde de år 1865 32,2 procent af dessa värden, men år 1885 40,9 procent af desamma. Men, säger man: må vara, att den fasta egendomen är djupt intecknad, vi skola tillgripa ett heroiskt medel; vi lemna rättighet att också inteckna den lösa egendomen! Ja, det går an att försöka, men jag tror, att försöket kan vara äfventyrligt.

Emellertid, när bevillningsutskottet föreslagit den utvägen att försöka med tullar, så har mot detta försök nu höjts ett anskri af ovilja. De båda partierna utgå här från principiellt olika betraktelsesätt. Från den ena sidan säger man, att tullarne få icke hafva någon annan betydelse, än den rent fiskaliska: att skaffa staten inkomster. Från den andra sidan säger man, att de derjemte hafva äfven den betydelsen att utjemna produktionsvilkoren mellan de olika landen och sålunda möjliggöra uppkomsten af en mångfald olika industrier och näringar. Denna tullarnes uppgift har varit erkänd i århundraden. Från det förra betraktelsesättet, att tullarne blott skulle hafva en fiskalisk betydelse, leder man sig naturligen till den slutsatsen, att de nu föreslagna tullarne innebära en »orättvisa», en »orättfärdighet», och slutsatsen är riktig, om nemligen utgångspunkten är riktig. Hafva tullarne åter den senare betydelsen, att utgöra ett skydd, så blir naturligen uppfattningen alldeles motsatt. Men från frihandels-sidan förnekar man *praktiskt* hvad man *teoretiskt* förfäktar, ty skyddstullar finnas ännu och komma nog alltid att finnas i vårt land. Man utdömer dem i principen, men behåller dem i praktiken. Det påminner mig om en anekdot. När representationsförslaget var hvilande, frågade någon en ledamot af ridderskapet och adeln, om han vore anhängare af detta förslag. »Ja, det är jag visst», svarade denne med öfvertygelsens värme. »Men vill ni då afstå från er sjelfskrifvenhet», frågades vidare. »Nej, det vill jag icke på några vilkor», blef svaret.

Här hafva nu framstalts åtskilliga invändningar mot de föreslagna spannmålstullarne. En ärad talare, som förr var representant för Jemtland, gjorde en jämförelse emellan ställningen nu och år 1867. Jag var med äfven då, och det förvånar mig, att denne talare med sin skarpsinnighet kunnat göra en sådan jämförelse, ty utgångspunkten var, så vidt jag kan finna, en helt annan. Då hade landet lidit af missväxt, 1866 var ett dåligt år och 1867 var ännu sämre. Spannmålsprisen voro jämförelsevis höga. Nu äro spannmålsprisen lägre, än de varit snart sagdt i mannaminne. Att år 1867 den nya representationen icke kunde föreslå tull på spannmål låg i sakens natur. Representationsförändringen hade genomförts med stöd af den regering, som det näst föregående året icke sanktionerat de tullsatser, hvilka föregående Riksdag hade beslutit. Konstitutionsutskottet hade lemnat åtgärden utan anmärkning; huru kunde man då ifrågasätta, att 1867 års Riksdag skulle införa spannmålstullar? Varnande röster mot

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

det införda systemet höjdes emellertid äfven då. En representant för ett annat norrländskt län framhöll med hela tyngden af sin omfattande lärdom och glänsande dialektik de följder, som skulle uppstå af frihandelssystemet. Han ligger nu i grafven, men hvad han sade har gått i bokstafvig fullbordan.

Samme talare, som jag nu har velat bemöta, nämnde äfven om orättvisan af att beskatta dem, hvilka till följd af stadgandet om existensminimum äro fritagna från direkt skatt, men han talade icke om orättvisan af att låta dessa drabbas af en beskattning, uppgående till 13 à 14 millioner kronor för kaffe och socker. Men det gör ingenting, ty det passar i stycke med systemet, ehuru orättvisan är densamma.

En talare från Dalarne nämnde, att han såsom representant för denna ort var skyldig att uttala sina betänkligheter mot dessa tullar. Ja, dertill är han i sin goda rätt, men från samma län har en talrik del af landstingets ledamöter uttalat sig för spanmålstullar, och jag tror, att vi i morgon skola från länets hushållningssällskap få mottaga ett dylikt uttalande. Samme talare sade äfven, att om de stora kulturländerna infört spanmålstullar, hvarför skola vi göra på samma sätt? När de stora länderna slog in på frihandelssystemet, då anbefaldes deras exempel till efterföljd, men nu, när en motsatt strömning gör sig gällande, skola vi icke följa deras exempel. Vi måste följa med af den orsaken, att vi äro mycket beroende af om t. ex. Tyskland sätter tull på den utländska spanmålen. Det har nemligen visat sig, att när Tyskland år 1885 höjde tullen på spanmål, så sjönko samtidigt spanmålsprisen i de ryska hamnarne. Det kom sig deraf, att den ryska spanmålen, som till väsentlig del haft sin afsättning på Tyskland, var tvungen att söka sig aflopp, och för att vinna intrade på den tyska marknaden måste de ryska köpmännen sänka prisen. Om t. ex. 100 kilogram råg skulle kosta under vanliga förhållanden 10 kronor, men Tyskland äsätter en tull af 2 kronor 70 öre, till följd hvaraf de ryska köpmännen sänka priset med motsvarande belopp, skulle icke detta verka på de svenska priset förhållandena? Men, säger man, det är omöjligt för de ryska köpmännen att sänka priset så mycket. Nej, det är icke omöjligt, ty under nuvarande låga kursförhållanden hafva de ryske köpmännen en direkt vinst på kursen. Den, som köper en vara i Ryssland, får betala i guld, medan de ryske köpmännen betala producenterna i med tvångskurs belagdt pappersmynt. Ju mera kursen faller, desto mera får den ryske jordbrukaren betaldt för sin vara, visserligen i ett sämre mynt, men som en hvar är skyldig mottaga som laga betalningsmedel. Deri ligger en vigtig omständighet, och när jag ser, att herr presidenten i kommerskollegium har ordet efter mig, så önskar och hoppas jag, att han måtte upptaga och belysa denna fråga. Jag anser, att denna fråga om *kursförhållandena* är en synnerligen vigtig faktor beträffande så väl de ryska rågprisen som äfven i fråga om priset på det ostindiska hvetet.

En annan talare, herr Dickson, omnämnde näringarnes utveckling och stadga under frihandelssystemet. Nu är att märka, att, beträffande näringarne, tog den friare tull-lagstiftningen sin början först

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

med 1865 års tulltaxa, hvilken trädde i tillämpning med 1867 års ingång. I den tablå, som jag bifogat till Första Kammarens protokoll för den 3 maj 1882, har jag gjort en uppställning af näringarnes utveckling före och efter denna tid. Jag har indelat den i treårsperioder, och det visar sig, att från den första treårsperioden, 1852—1854 till den sista, 1864—1866, under det gamla systemet hade tillverkningsvärdet ökat med 83 procent. Under det s. k. friare systemet, 1867—1869 till 1879—1880, åter växte tillverkningsvärdet blott med 47 procent. Jag vill endast fästa herrarnes uppmärksamhet på denna lilla anspråkslösa tablå öfver näringarnes utveckling före och efter fastsläendet af det nuvarande s. k. »systemet». Här är så mycket yttradt från herrar frihandlares sida, att jag icke kan upptaga kammarens tid med att besvara allt. Blott en mycket viktig fråga vill jag beröra, nemligen den: hvem är det som betalar tullen? Ja, säg det, den som kan. Jag tror, att det är alldeles omöjligt att uppställa någon allmän regel i detta fall, ty det beror af det tryck, som anbud och efterfrågan utöfva på världsmarknaden. Förut, de första åren jag var jordbrukare, bestämdes prisen af skördeförhållandena i Sverige, sedan berodde de af förhållandena på den europeiska marknaden, men nu är det *tre världsdelar* som förse oss med sitt öfverskott, och då är det naturligt, att tullen betalas af den, som måste afbördas sig sitt öfverskott. När det är stark produktion och öfverskott i dessa spanmålsexporterande världsdelar, då är det dessa, som måste betala tullsatserna, men skulle det uppstå missväxt der, då är det köparen i Europa, som måste betala dem. Jag tror, som sagdt, att det är omöjligt att en gång för alla bestämdt besvara denna fråga. Den är helt och hållet beroende på konjunkturerna och måste i hvarje särskildt fall efter sig företeende omständigheter besvaras. Man har här talat om att fördyra säden för den fattige. Jag medgifver, att det är en mycket ömtålig och betänksam sak. Men det förefaller mig underligt, att man nu framkommer med detta talesätt, när spanmålsprisen äro lägre, än de varit i mannaminne, och det detsutom ligger i sakens natur, att just de orsaker, som framkallat ropet på skyddstullar, fortfarande skola bidra att hålla spanmålsprisen låga.

Hela denna fråga är en principfråga emellan frihandel och protektionism. Historien är en lärarinna, som undervisar genom exempel, och hvad lärer oss då industriens utvecklingshistoria i detta fall? Förra året visade jag, att det land, som nu står främst i industriell afseende, nemligen England, har kommit till denna sin höga utveckling just genom ett strängt fasthållande, först af prohibitivsystemet och sedan af ett starkt skyddssystem. Likaså är förhållandet i andra länder. Frankrike uppnådde på några decennier genom en persons snille och viljekraft en industriell utveckling, hvilken England först efter tre århundraden lyckades uppnå. Vid Colberts död sysselsatte den franska ylleindustrien 50 tusen väfstolar, producerade sidenvaror för 50 millioner francs, och statsinkomsterna hade ökat med 28 millioner. Landet egde blomstrande fiskerier, vidsträckt skeppsfart och en mäktig flotta — allt detta i följd af ett väl genomtänkt och konsekvent genomfördt skyddssystem.

Genom ett kungligt dekret, en produkt af despotism och biggotteri

i förening, förstördes på några få år hela denna blomstrande utveckling. Under en usel förvaltning sjönk Frankrike allt mer och mer, och dess finanser kommo i allt sämre och sämre skick. Strax före revolutionen beslöt Frankrike att, i motsats till Colberts system, försöka tillämpa det fria utbytet och afslöt för den skull med England Eden-fördraget, i förhoppning att skaffa insteg i England åt sina viktigare produkter, såsom vin, cognac, o. s. v., mot det att England fick införa sina manufakturvaror i Frankrike. Följden deraf blef att det lilla, som ännu återstod af Frankrikes industri, höll på att totalt gå under i kampen mot Englands bättre varor och billigare pris, så att fördraget efter kort tid måste uppsägas. Kom så revolutionen och kejsardömet. Frankrike hade förlorat sina kolonier, men under det stränga afspärrnings- och afsöndringssystem, som Napoleon införde, uppblomstrade åter landets industri. Napoleon var lika oöveklig mot de statsekonomiska som mot de politiska ideologerna. I sin lapidarstil yttrade han: »Om ett rike vore gjordt af diamant, skulle frihandeln mala sönder det till stoft». — »Fordom fans det blott ett slags egendom, jordegendomen; en ny har tillkommit: industrien»; och liksom den förra måste skyddas med arméer och fästningar, så ansåg han äfven den senare böra skyddas genom tullar. — Efter Napoleons fall försökte Bourbonerna, som återkommit medelst Englands penningar, att åter tillämpa det fria utbytet princip; men det försöket framkallade så många omstörtningar inom det under kontinentalsystemet åter uppblomstrande franska fabriksväsendet, att försöket snart måste inställas, och man öfvergick i stället till ett protektionssystem, som på 12 år fördubblade Frankrikes produktion. Sedan vidblef man detta system ända till dess man under Napoleon III öfvergick till frihandelssystemet. — Det är rätt intressant att betrakta Frankrikes handelsrörelse under denna tid. År 1829 uppgick den till 957 millioner francs; år 1839 till 1,327 millioner francs, år 1849 till 1,661 millioner, år 1859 till 3,906 millioner, år 1869 till 6,227 millioner. Under de följande sex åren uppgick handelsrörelsen år 1870 till 5,669 millioner, år 1871 6,440 millioner, år 1872 7,332 millioner, år 1873 7,342 millioner, år 1874 7,209 millioner och år 1875 7,410 millioner. Häraf framgår, att under skyddssystemet Frankrikes handelsrörelse varit i ständig tillväxt, att den under de 10 åren 1849—1859 ökats med 135 procent, och att, under det uppsving den franska industrien då erhöll, ökningen visserligen fortsattes, men att den under den följande frihandelsperioden, 1859—1869, utgjort blott 59 procent och under de derpå följande åren 1869—1875 endast 19 procent. — Också säger en statsekonomisk författare om Napoleon III, att »han var lika olycklig i den militära strategien som i den politiska ekonomien. Han förmådde lika litet föra våra arméer till Berlin som våra produkter till London».

Från det republikanska Frankrike vill jag öfvergå till det autokratiska Ryssland. Äfven detta land har en tid svärmat för frihandelsidealen. Till följd af krig och afstängning från det öfriga Europa hade Ryssland funnit sig tvunget att söka bearbeta sina råprodukter och införa inhemsk förädlingsindustri. Efter återställandet af freden 1815 ville man återgå till det gamla systemet af fritt utbyte, och

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmät.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

kejsar Alexander I, som var benägen för liberala reformer, var själf mycket gynnsamt stämd för den fria handeln. Och försöket lyckades till en början icke illa. Visserligen uppstodo åtskilliga stötar och rubbningar inom industrien och fabrikerna. Doktrinärerna påstodo, att detta endast hörde till pjesen, men att, när de första stötarne väl vore öfverståndna, frihandelns lycksalighet skulle inträda. I vestra Europa herrskade då missväxt, och Ryssland fick utföra sin spannmål och sina trävaror, så att importen mycket väl betäcktes af exporten. Men när de orsaker, som föranledt detta gynsamma förhållande, upphört, uppstod ett bakslag. Fabrikerna voro ruinerade; handelsbalansen, som teoretikerna förklarar vara ett hjernsöcke, gjorde sig på ett mycket kämbart sätt gällande, och en af Rysslands mest upplyste och framstående statsmän, greve Nesselrode, förklarade i ett officielt cirkulär år 1821: »*Ryssland ser sig af omständigheterna nödgadt att inslå på ett sjelfständigt handelssystem: landets produkter finna ingen afsättning i utlandet, de inhemska fabrikerna äro ruinerade eller på väg att blifva det, landets klingande mynt strömmar till utlandet, och de solidaste handelshus hålla på att sammanstörta.*» Det var den erfarenhet man i Ryssland haft af frihandelsidyllen.

Det mest slående exempel i detta hänseende erbjuder dock Nordamerika. Utvecklingen sker nemligen der med hela den raskhet och energi, som tillhör en ung, kraftfull statsorganism. Perioder af frihandel och tullskydd följa tätt på hvarandra, och resultaten träda i dagen på ett klart och afgörande sätt. Under amerikanska frihetskriget hade landets industri uppblomstrat till följd af afstängningen från moderlandet. Efter freden upphörde detta förhållande, och den engelska industrien blef den amerikanska öfvermäktig. Förhållandet skildras af en amerikansk kongressledamot på följande sätt: »*Vi köpte, efter de nyare teoretikernas råd, der vi fingo varan billigast, och våra marknader blefvo öfversvämmande af utländska varor; man köpte engelska fabrikat billigare i våra sjöstäder än i Liverpool och London. Våra fabrikanter blefvo ruinerade, våra köpmän — till och med de som trodde sig kunna blifva rika på importen — gjorde bankrutt, och alla dessa orsaker sammanlagda verkade så skadligt på jordbruket, att ett allmänt vanvärde på jordegendom inträdde, och att följaktligen bankrutten äfven blund jordegarne vardt allmän.*»

År 1789 infördes en lindrig tullskyddstariff, hvilken år 1804 ytterligare skärptes. Under detta system och den derefter inträdande afstängningen från Europa, genom non-intercourse-lagar, m. m., uppblomstrade åter landets industri på ett förvånande sätt, så att icke blott det egna behovet fylldes, utan äfven export kunde ega rum. Så till exempel tillverkades bomulls- och yllevaror för 60 millioner dollars, och 100,000 personer voro anstälde i denna industri. År 1816 öfvergick man på yrkande af teoretikerna till ett frihandelssystem, hvaraf följden blef fabrikernas undergång, produkternas vanpris och jordbrukarnes ruin. År 1824 öfvergick man till en delvis protektionistisk tull-lagstiftning, som skärptes år 1828. Deraf uppblomstrade åter näringarne på kort tid. År 1834 återgick man till frihandelssystemet, som herrskade till år 1842, då man införde en strängt

protektionistisk tull-lagstiftning, hvilken bibehölls till år 1846. Om denna tid säger Carey: »I intet skifte af något folks historia har någonsin funnits ett så starkt förtroende till framtiden som det, hvilket herskade hos oss under det år, som föregick utfärdandet af 1846 års tulltaxa.» År 1846 förändrades å nyo systemet i frihandelsrigtning och slutade på det sätt, Carey så drastiskt beskriver i sina bref till Förenta staternas president. Jag kan icke neka mig nöjet att citera en strof, skildrande det *moraliska* tillståndet inom landet. Sedan han angifvit orsakerna, säger han: »Ett sorgfulligt studium af dessa sakförhållanden, herr president, skall lätt sätta er i stånd att inse orsakerna till den demoralisation, som nu hos oss gör så hastiga framsteg. Emedan landets statskonst lägger hinder i vägen för uppkomsten af manufaktur, så blir jordbruket efter och måste så blifva i sitt nuvarande barbariska skick, hvaruti det icke erbjuder någon lockelse för män af någon bildning. Vid valet af ett yrke afskräckas våra ynglingar från att välja ett så mödosamt och derjemte så tacklöst. Rätta de åter sina tankar på jernstillverkningen eller tygfabrikationen, så se de, att de fleste, som sökt sin utkomst i dessa yrken, skördat endast ekonomisk undergång derpå. På sådant sätt inskränkte i sitt val af näringsfång, se de ingen annan utväg för sig än att blifva tjänstemän, köpmän och advokater, och följderna häraf är, att vi hafva fem gånger flere tjänstemän, köpmän och advokater, än som kunna föda sig på hederligt vis. Alla dessa måste emellertid lefva — ärligt, om de kunna; oärligt, om de måste. Och häraf kommer det sig att spelarnes och bedragarnes, spekulanternas och vinglarnes, slafhandlarnes och fribrytarnes, sedelförfalskarnes och krontjufvarnes slägte tillväxer med sådan hastighet». — »Slafhandlare och fribytare» hafva vi väl icke här, men om vi i stället insätta de visserligen hederligare, men i alla fall mycket betänkliga kategorierna *emigrantväfvere* och *skogs-sköflare*, tror jag att denna skildring icke saknar tillämplighet äfven på *våra* nuvarande förhållanden.

Jag skall förbigå Tysklands industriella historia för att icke alltför länge upptaga kammarens tid. Dock vill jag anföra några siffror i anledning af herr Axells anförande äfvensom i anledning af hans excellens herr statsministerns uttalande i fjor i Andra Kammaren, att Tysklands förändrade tullpolitik helt och hållet egde karakteren af en rent fiskalisk åtgärd. Med den framskjutna ställning Sverige intagit efter den 9 maj 1885, är det ju möjligt att ett mera intimt förhållande uppstått mellan den tyske rikskansleren och Kongl. Maj:ts regering, så att denna eger närmare kannedom om rikskanslerens innersta motiv. För min del är jag inskränkt till gissningarnes område och tillåter mig blott framkomma med en *förmodan* i detta afseende. I n:o 121 af Nationalzeitung för år 1877 förekommer en uppgift af professor Wagner om Tysklands kommersiella underbalans under åren 1872—1876. Den är för hvarje år specificerad och uppgick till en sammanlagd summa af 6,382 millioner mark. Jag foreställer mig för min del, att det varit dessa afskräckande siffror, som bestämt furst Bismarck att inslå på en ny tullpolitik. De fem milliarder, som utkräfts från Frankrike, och icke så litet derutöfver hade strömmat ut igen för att betäcka den kommersiella underbalansen. Jag

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

Ifrågasatt tull på omalen spannmål.
(Forts.)

styrkes så mycket mer i denna min uppfattning af ett yttrande af en belgisk författare i nationalekonomi just i anledning af dessa siffror. Han yttrar i ett år 1878 utgifvet arbete, d. v. s. innan den tyska tullpolitiken blifvit förändrad: »Jag förundrar mig icke mer att Tyskland alltid behöfver penningar och att diskontot der alltid är högt. Men hvad som mera förvånar mig är, att furst Bismarck icke förändrar detta sakernas fruktansvärda tillstånd, han som nyligen sade till riksdagen i fråga om beskattning på tobak: »Ni veten, att jag är motståndare till de direkta skatterna och anhängare af de indirekta, och att jag i detta hänseende eftersträfvat en fullständig reform, som skall förvandla rikets nu varande fattigdom i rikedom». Och hvarför är Tyskland så fattigt min furste? Det är genom det fria utbytet! Den första pligten för ett land, som har litet att utbyta, är att egga produktionen, och den eggelse frihandeln medför är blott ett ytterligare purgativ. Det är icke tobaken, som behöfver beskattas för att förskaffa eder finansiella hjälpkällor, men *produkterna af en förkrossande konkurens*.» Huruvida dessa ord någonsin kommit inför furst Bismarcks ögon, känner jag icke; men det vet jag, att den 15 december 1878 utfärdade furst Bismarck sitt bekanta cirkulär, och år 1879 hade Tyskland kastat om sin tullpolitik.

På tal om denna tullpolitik, särskildt med afseende å spannmålstullar; ber jag att få anföra ett yttrande, som en af den nuvarande preussiske ministèrens mera framstående ledamöter fält till en person, hvars trovärdighet står utom allt tvifvel, och hvilket yttrande jag därför anser mig kunna tryggt åberopa.

Det lyder sålunda: »*En fiende kan ej besegras utan vapen, och vapnet i dessa frågor heter tull. Dermed kunna visserligen ej besegras de prisfall, som landtmannaprodukterna gå till mötes, men dermed kunna afvärjas de plötsliga, dödande prisfallen. Med våra tullar hafva vi ej heller hindrat prisen att alljemt falla, sedan de lättade kommunikationerna infört Amerika, Indien och det inre Ryssland på våra marknader, men våra produkter kunna dock säljas till skapliga pris. Hade vi ej infört våra tullar, vore vårt landtbruk nu rent af olyckligt, och ändå hafva vi dess välfärd jemt för ögonen.*»

Så resonnera Tysklands statsmän i detta afseende, men de veta också, att de måste väl taga vara på hvar enda atom af nationens produktiva kraft. Det går icke an att försvaga den, ty då vore nationen förlorad.

Om dessa länders erfarenhet af de anställda frihandelsförsöken varit sådan, skall vår egen erfarenhet männe blifva en motsatt? Har icke äfven hos oss erfarenhetens mognade frukt blifvit allt bittrare och bittrare?

Hela denna fråga gäller ytterst en princip, *frihandelsprincipen*; men med all respekt för principer, anser jag dock, att man icke bör drifva dem in absurdum. Det erinrar mig om ett yttrande af en af den franska revolutionens mest framstående män. Det var, så vidt man känner, en upprigtig och oegennyttig man, men som politisk person en dyster och hänsynslös fanatiker. Han yttrade: »*Que tout le monde périsse plutôt qu'un principe*» — Må förr hela världen gå

under än en princip. — Och för att häfda denna åsigt tvekade han icke att offra hekatomber af menniskolif.

Jag vill härmed ingalunda hafva sagt, att mina motståndare skulle vara några »dystra» politici. Tvärtom tillhöra de i allmänhet i politiken »den glada skolan»; och ännu mindre vill jag på något sätt hafva antydtt, att de skulle vara grymma, ty det enda blod, de vilja utgjuta, är *drufvans blod*. Men det vilja de hafva utgjutet för hela folket och uppfriska det svenska allvaret och den svenska trögheten med de lätta franska och de eldiga spanska vinerna. Och det får man villigt erkänna, att *roligt* hafva vi haft under ett system, hvars omskrift varit: *Leben und leben lassen*. — Och för den *svenska äran* har blifvit icke mindre väl sörjdt. Liksom Sverige under Gustaf II Adolf inför det förslafvade Europa gått i spetsen för *trons* och *tankens frihet* och derfor klädt blodig skjorta, så har äfven våra dagars Sverige inför det förvånade Europa gått i spetsen för *bytets frihet* och derfor nära ekonomiskt förblödt. Der för våra fanor sväfvat öfver Germaniens slätter, der hafva i våra dagar våra stats- och hypoteksobligationer fladdrat för kreditens vind. Och der fordom de blå och gula brigaderna ristat sina namn i häfden, der hafva äfven i våra dagar »blankorytteriet» skurit lagrar, som ej snart skola förvissna. Och der stå vi nu — visserligen med »palmen» i den ena handen, men också med ständigt växande annuiteter i den andra!

Men, säger man, vi skola icke förändra ett system, som vi följt under 30 år. Mine herrar, hvad är det för »system» ni icke vilja förändra? Männe frihandelssystemet? Fråga herr Bennich, fråga herr Hedlund, ja, fråga äfven mig! Nej, blir svaret, vi hafva icke något frihandelssystem. Kanske tullskyddssystemet då? Fråga industriidkarne, fråga jordbrukarne, och svaret blir detsamma: Nej, vi hafva icke något tullskyddssystem. Hvad är det då för slags system vi hafva? Jo, det är ett system, som aldrig blifvit något system. Det är ett system, med hvilket det har gått på samma sätt som med en viss auktoritet, när han skulle predika, att han »vid ingången kom af sig.» Den framstående och skarpsinnige statsman, som sökte och ville verka för detta systems genomförande, hade sannerligen icke tänkt sig detta! Jag kan icke dela hans åskådningssätt, men jag måste erkänna, att han med full konsekvens och orubblig följdriktighet framhöll principen för detta system. Jag vill blott i fråga om spannmålstullarne erinra om hvad friherre Gripenstedt yttrade den 21 april 1866. Han var af sjukdom förhindrad att sjelf närvara, men hans yttrande upplästes af hans exellens herr justitie statsministern. Han yttrade, att »landets alla öfriga, egentliga modernäringar, såsom bergsbruk, skogsskötsel och sjöfart, sakna »skydd» lika väl som jordbruket, och de behöfva det ej heller, just derföre att de äro modernäringar och således hvilat på egen, sjelfständig grund. Det är deremot de icke sjelfständiga, de genom konstlade medel framdrifna och underhållna näringarne, som kunna anses hafva behof af skydd, *men dessa böra deremot icke i alla tider åtnjuta ett sådant till förfång för de öfriga*, och beviset på, att en näring fortfarande förtjenar att till gagn för det allmänna existera, består i min tanke deruti, att den kan lefva ett sjelfständigt lif, det vill säga utan skydd eller tillskott på andras

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

*Frågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

bekostnad.» Här äro konsekvenserna klart och tydligt uttalade, men huru hafva vi dragit konsekvenserna, och är det öfver hufvud *möjligt* att fullfölja dem? Men i så fall äro premisserna felaktiga. Vi hafva sedan dess icke kommit ur fläcken; och det system, vi nu hafva, är för visso icke ett sådant system, som åsyftades af den statsman, som för 21 år sedan förordade detsamma.

Men frihandelns hela åskådningssätt är skeft. Det betraktar förhållandena så som de skulle te sig, om man såge dem i en dubbelkikare, hvars ena glas förminskar föremålen i en oerhörd skala och det andra förstorar dem efter samma måttstock. Här af uppstår en vrångbild. Å den ena sidan *individen* med dess atomistiska frihet, å den andra sidan *människoslägtet*. Å den ena sidan *individualismen*, å den andra *kosmopolitismen*. Men den sammanbindande lanken, *nationaliteten, fosterlandet*, saknas. Ty frihandelns, på Adam Smiths lära grundade system är i själfva verket icke något annat än en kontors- och köpmansteori, ett system för ordnandet af individernas i ett land privatekonomi, eller också för hela människoslägtet, sådan den skulle gestalta sig, om det icke funnes några särskilda stater, nationer och nationalintressen, inga särskilda författningar, olika kulturtillstånd och inga krig. Det är helt enkelt läran om skapandet af rikedomar. Men detta är icke individens *högsta* mål och icke heller *statens*. Dess ändamål är att utveckla och stärka statens *produktiva* krafter för att kunna bibehålla och försvara sin anvisade plats bland de fria och själfständiga folkens antal. Om det för den enskilde gäller: »hvad batar det människan, om hon förvärfvar hela världen, men tager skada till sin själ», huru mycket angelägnare att tillse, det icke hela folket tager skada till sin själ. Om det derföre visar sig, att ett ekonomiskt system gör oss mer och mer beroende af och skattskyldige till utlandet, att banden mellan medborgaren och fosterlandet börja tagna, och att fosterlandskänslan hos mängden vill förkolna, då är detta ett *falskt och förderbringande system*. Vårt politiska oberoende hvilat nemligen ytterst på vårt ekonomiska oberoende. — Den talare, som i går började debatten, yttrade att det protektionistiska faltropet: »Sverige för svenskarne» vore ett fåvitskt tal. Nej, det är icke ett fåvitskt tal; det är sprunget ur djupet af det svenska folkets själfmedvetande, och det anslår den bästa strängen i det svenska lynnet: *sjelfständighetskänslan*. Om det ock närmast skulle ljuda som ett *ångestrop*, så är det på samma gång ett *stridsrop*, som snart skall tusendubbladt återskalla från den stillsammaste, den sträfsammaste och laglydigaste delen af det svenska folket, gent emot agitatorernas: »*Acheronta movebo*.»

Då de af utskottet här föreslagna tullarne äro nyckeln till positionen, yrkar jag bifall till utskottets betänkande.

Detta anförande mottogs med talrika bifallsrop.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Herr grefve och talman! Mine herrar! Jag kan icke utveckla någon våltalighet, såsom den siste ärade talarren, och eger ej heller hans förmåga att narra kammaren att skratta. Men

hvad jag säkert vet är, att jag icke skall vinna några bifallsrop genom att tillvita mina motståndare brist på fosterlandskärlek.

Jag är i första rummet uppkallad för att förklara, huru det är att utlåndingen icke betalar tullen, hvilket utskottet menar vara en alldeles tydlig sak just på grund af uppgifter, lemnade i min reservation vid sistlidna års riksdag, och samma påstående har jemväl af friherre Klinckowström och den siste ärade talaren särskildt framhållits. Jag ser mig derfore nödsakad att med förklaring häröfver för en stund taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk, men vill försöka att dervid vara kort.

Första beviset var, att spanmålpriset ej i Tyskland stigit med tullafgiftens belopp. Utskottet säger, att enligt en af de tabeller, jag bifogat min reservation vid förra riksdagen, »öfversteg under treårsperioden 1876—1878 priset å råg i de tyska östersjöhamnarne Stettin, Rostock, Wismar och Lübeck samma pris i de ryska hamnarne St: Petersburg och Riga med i medeltal 47 öre per svensk kubikfot. Den 15 juli 1879 infördes i Tyskland en tull af 1 mark för 100 kilogram spanmål, i det närmaste motsvarande 17 öre för kubikfot råg, men icke desto mindre befinnes skilnaden i rågprisen mellan de tyska och de ryska hamnarne för nästa treårsperiod 1879—1881 utgöra allenast 13 öre. Först under perioden 1882—1884 uppgick skilnaden till 21 öre, eller 26 öre mindre än före tullens införande. Sedan i maj 1885 spanmålstullen i Tyskland höjts till 3 mark för 100 kilogram, motsvarande 51 öre för kubikfot råg, uppgick ifrågavarande skilnad till i medeltal 37 öre, eller 10 öre mindre än den före den första tullens införande redan befintliga skilnaden af 47 öre.

Spanmålstillarne, som framför allt hafva till uppgift att bereda marknad åt landets egna jordbruksalster, kunna således alldeles icke sägas verka till spanmålprisens fördyrande med beloppet af den åsatta tullen och dermed höja de öfriga näringarnes produktionskostnader.»

Kan nu någon människa med förmåga att bedöma förhållandet, någon industriidkare, köpman eller öfver hufvud någon, som har det ringaste med köpmanskap att göra, vara nog barnslig att tro att, om det lägges tull på en vara, alla de orsaker, som i öfrigt influera priset, såsom skördeförhållanden m. m. dylikt, skola upphöra att verka eller, hvad som är detsamma, år efter år blifva alldeles lika i särskilda länder, så att en jemförelse med prisförhållandet året förut eller tre eller nio år tidigare alltjemt borde utvisa just precis tullförhöjningens inflytande. Så är bevillningsutskottets resonnement. Friherre Klinckowström hade enahanda arugment. Han citerade prisfall, alltjemt enligt uppgifter från 165 handelskammare i Tyskland, och ville också göra gällande att frihandlarnes argument måste vara dåliga, emedan prisen ej, oberoende af allt annat, rättat sig uteslutande efter tullförhöjningarne.

I afseende på sakförhållandet, vill jag först och främst erinra derom att prisen fallit öfverallt, och hvem kan garantera, att om det lägges tull på en vara, då priset är i fallande öfver hela världen, det skall stiga i det landet, der det lägges tull derå? Det kan ingen göra.

Friherre Klinckowström uppläste för oss ett utdrag ur Wilbrandts

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål-
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

brochyr. I densamma talas om uppenbara prisfall, såsom härrörande af den allmänna afmatning i alla affärer, hvilken författaren tillskrifver just inflytelserna af det nya skyddstullsystemet i Tyskland. Den anförda orsaken talade friherre Klinckowström icke om. Men tro vi den citerade författaren i ett, hvarföre då icke sätta tro till honom i ett annat?

En annan uppgift jag fått är att Tyskland, hvars stora spanmåls-export före tullskyddets införande hufvudsakligen bestått af malen spanmål och egentligen af mycket fint hvetemjöl, för dettas beredande behöft att blanda sitt eget hvete med det vackraste från Ungern eller Polen erhållna hvete, men att, sedan tull för det sistnämnda måst erläggas, denna industri icke längre lönat sig. De stora qvarnegrarne i norra Tyskland hafva därför icke längre kunnat uthärda täflan med qvarnegrarne i England eller andra länder, till hvilka spanmål fått tullfritt införas; deras industri har förlamats och de hafva icke på långt när kunnat köpa så mycket tysk spanmål som de förut gjort, utan stora kvantiteter hafva måst sändas från norra till södra Tyskland, der de framkallat prisfall.

Det andra inkastet var, att det måste anses bevisadt att tullen ej verkar någon förhöjning, emedan priset är lägre i länder med tull än i dem, der det är tullfri införsel. Hvarest är då detta senare förhållandet? Jo, i England. Detta land behöfver stora kvantiteter spanmål och importerar sådan från hela världen. Bland de länder, hvilka förse England dermed, äro några, hvilka hafva tullar på spanmål, men det oaktadt äro exportörer och skicka den till England. Den slående bevisningen skulle då vara den, att, oaktadt England importerar spanmål från hela världen och därför utom inköpspriset äfven betalar frakt och andra omkostnader, spanmålen dock icke ställer sig lägre der, än i de länder, hvarifrån den kommer. Är detta ett bevis?

Det tredje beviset var sträfvan efter traktater. Sträfva vi der efter, betyder det enligt talarens åsigt att vi få betala tullen i det främmande landet och därför genom traktater söka att få den ned-satt. Men vi sträfva ju efter afsättning för våra produkter, och då genom höga tullar afsättningen blir minskad, söka vi att genom traktater försäkra oss om att icke blifva utestängda från afsättning i de länder, som hylla tullskyddspolitik.

Slutligen skulle ett bevis ligga deri att en agent för ett utländskt spanmålshus, för hvars räkning han importerat spanmål eller mjöl, omtalat att han vid sin redovisning afdrager tullen, som således betalas af afsändaren. Det vore tydligt.

Om han här för 100 kronor säljer en vara, hvars värde med tillägg af alla öfriga kostnader är 95 kronor och tullen är 5 kronor, då har han ju fått 100 kronor och köparen har betalt tullen. Nej, säger friherre Klinckowström, det har han icke, ty agenten skickar en räkning till sin principal och säger att han fått 100 kronor, men drager af de 5 kronor han betalt i tull. Jag tror att om agenter icke gjorde detta, så skulle han skänka sin principal tullens belopp, men att onekligen den, som betalt 100 kronor, också är den, som verkligen fått vidkännas tullen.

Jag kommer nu till herr Reuterswårds anmärkningar om det sorgliga tillståndet i landet och hans ytterst bedröfliga skildring deraf. Han har hemtat sina uppgifter från en liten broschyr, kallad »Några statistiska sammanställningar rörande jordbruket m. m.», men, såvidt jag kan finna, innehållande nästan endast siffror från debetsidan. Emellertid omtalas der statens, hypoteksbankens och kommunernas skulder. hvartill talaren också måtte hafva lagt hela den så kallade handelsbalansen, ty eljest kan jag icke förstå, huru han kommit upp till sin milliard. Herr Casparsson sade nyss, att våra skulder uppgingo till 857 millioner; men talade så vidt jag hörde ej om handelsbalansen, deremot om jernvägarnes skulder. Om dessa sistnämnda kan jag ej för ögonblicket lemna några uppgifter. Dock tror jag ej att de gå till så stort belopp. Det är möjligt, men är deras ensak. Vi veta ju att de flesta hafva tillräckliga inkomster att betala sina annuiteter, och i hvarje fall kan icke deras förhållanden anses likbedytande med landets. Mina anteckningar röra statens, hypoteksbankens och hypoteksföreningarnes samt kommunernas skulder och jag skall äfven säga något om de enskildes, åtminstone in-tecknade skulder.

Vid 1885 års slut hade svenska staten en skuld af 247 millioner kronor, emot 140 millioner år 1875, skilnaden alltså 107 millioner. Ser jag nu efter hvart penningarne tagit vägen och betraktar kreditsidan, finner jag jernvägarne upptagna till ett värde af 241 millioner emot 157 millioner år 1875, eller en ökning af 84 millioner. Riksgäldskontorets fordringar för lån till enskilda jernvägar utgjorde år 1885 43 millioner mot 20 millioner år 1875, en skilnad alltså här på 23 millioner, eller tillsammans likaledes 107 millioner. Icke bör det ingifva oss någon oro. Så komma vi till hypoteksbankens skuld. Denna hade under de nämnda 10 åren ökat från 78 till 188 millioner, och utvisar alltså en stigning af 110 millioner, hvarifrån dock först och främst böra afräknas de 28 millioner, med hvilka hypoteksföreningarne under samma tid minskat sina utländska skulder, ett förhållande, som man gärna glömmet. Hela ökningen i hypoteksbankens och hypoteksföreningarnes sammanlagda utländska skulder under åren 1875—1885 blifver således 82 millioner, eller tillsammans med ökningen i statens skulder, 107 millioner, alltså 189 millioner.

När man betraktar hypoteksbankens och hypoteksföreningarnes skulder bör man å andra sidan icke lemna ur sigte ökningen i fastigheternas taxeringsvärden. Dessa hafva stigit å jordbruksfastigheter från 1,783 millioner till 2,242 millioner alltså med 459 millioner och å annan fastighet från 624 millioner till 1,188 millioner, eller med 564 millioner. Således har sammanlagda fastighetsvärdet stigit från 2,407 till 3,430 millioner, eller med 1,023 millioner.

Nu sade den siste talaren att skulderna ökat med 86 procent. Hvad i alla dagar, mina herrar, betyder denna procent? Jag kan ej kontrollera den, men kan ej heller inse hvad den har med den sak, som är i fråga, att göra. Om skulderna blott varit 100,000 kronor och ökat till 400,000, så hade ju den obetydliga ökningen uppgått till det förskräckliga förhållandet af 300 procent. Det är väl dock skuldens absoluta belopp som bör jämföras med fastigheternas taxeringsvärden.

*Ifrågasatt
tull på
omålen
spanmål.
(Forts.)*

Herr Reuterswård sade att våra fastigheter äro in-tecknade upp öfver skorstenarna. Sveriges officiela statistik är rättvisare; der upptages det in-tecknade beloppet till ej fullt 41 procent. Det är ännu ett godt stycke under hälften och således väl ändå ej nära, än mindre öfver skorstenarne. Hvad representantens från Vestmanland yttrande vidare beträffar, finner jag just i denna provins en definitiv minskning å in-teckningarnes belopp med något öfver 3 procent. Så att åtminstone i Vestmanland måtte det ej stå så förskräckligt illa till. Men jag återgår till min statistik. År 1885 utgjorde de in-tecknade skulderna 1,405 millioner emot 927 millioner under år 1875, alltså en ökning på 478 millioner, hvilket onekligen är mycket, men dock ej uppgår till hälften af den nyss nämnda stegringen i fastighetstaxeringsvärdet. Men detta påstår man skulle vara allt för högt. Jag vill då erinra derom att enligt andra uppgifter från 1873 till 1883 arealen af åker och annan odlad jord ökats med 682,000 tunnland, af skogbärande mark med 381,000 tunnland och af träd- och käljord med 10,000 tunnland, hvaremot arealen af naturlig äng minskats med 49,000 tunnland, samt att under samma tid antalet nötkreatur i riket ökats med 106,000 stycken, antalet hästar med 17,000 och antalet svin med 33,000, hvilket sistnämnda tal, i parantes sagdt, står i nog bjert kontrast med bevillningsutskottets påstående att importen af det amerikanska fläsket skulle förqväft svinproduktionen. Af får har deremot antalet minskats med 283,000 och af getter med 20,000 stycken.

Jag skall nu tala något om handelsbalansen. Generaldirektören Bennich sade sig haft för afsigt att yttra sig i det ämnet, men som en åkomma i hans strupe lade hinder i vägen derför, så anhåller jag att i hans ställe få nämna något härom. Först och främst är det så, att i afseende å export och import, hålles det mycket väl reda på den senare, som måste noga undersökas, så att ej tullpligtiga varor undgå tullkamrarnes uppmärksamhet, hvilka ju derför äro ansvariga. På exporten hafva vi deremot inga tullar. Alltså blifva härutinnan de statistiska uppgifterna mindre fullständiga, enär eftersynen och kontrollen med hänsyn till exporten måste, i följd af tulltjenstemännens strängt anlitade tid, blifva till en viss grad slapp och anteckningarne beroende af de uppgifter, som frivilligt lemnas af exportörerne. Men äfven dessa hafva vanligen brådtom vid aflastningar och man kan ej undra på om de dervid ej äro benägna att afbryta annat arbete för att komplettera tulluppgifterna. Hvar och en, som sett, huru det går till, då en stor ångbåt skall afgå, men ännu i sista ögonblicket mottager last, eller då man på jernväg anländer till en tullstation, inser ock, huru litet intresse man, vid den då alltid rådande brådskan kan skänka statistiken och huru det då måste vara för tullbetjeningen rent af en omöjlighet att taga reda på allt; ett skäl, hvarföre mycket, som i exportuppgifterna borde förekomma, ej der återfinnes.

Ett annat skäl är äfven omöjligheten för den, som har att uppgöra statistiken, att få andra prisuppgifter, än generella. Han kan taga reda på de allmänt gällande prisen och annotera dem, men kan ej iakttaga någon prisskillnad för bättre varor. Sålunda inträffar

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

t. ex. att om å de allmänna marknadsplatserna efterfrågas priset på stångjern, så får man ovilkorligen priset på det allmänna d. v. s. det billigaste stångjernet. Men nu har, som bekant, Dannemorajernet betydligt högre värde, än annat. Och sådant är äfven, ehuru i mindre grad, förhållandet med många andra jernsorter. Dock kan dervid ej fästas något afseende, ty så väl uppgifter som sakkunskap äro derför otillräckliga. Vår statistik kan ej särskildt beröra Dannemorajernet, eller till medeltalet för priset å vanligt jern lägga rangstämp-larnes öfverpris. Enahanda är förhållandet med många andra varor. Hvad jag i detta fall speciellt känner till är trämassefabrikationen. Häraf finnas tre olika slag: cellulosa, sulfit och slipad massa, af hvilken sistnämnda åter finnas två olika sorter, nemligen slipad massa i vått och i torrt tillstånd. Fråga vi nu efter hvad priset å trämassa är, få vi blott det allmänna å den slipade massan, och det är omöjligt få reda på exporterade quantiteter och värden af de båda andra slagen, så länge de icke särskildt under sina egna rubriker upptagas i tulljournalerna.

Våra exportvaror uppskattas vidare till det värde de hafva på magasinerna i de städer eller hamnar, från hvilka de utföras. När vi skicka dem till utlandet, taga vi betaldt efter det värde de ega der de säljas, vanligen fritt om bord på de fartyg, hvilka skola föra dem till utlandet. Men för att föra dem från magasinerna ombord å fartygen tillkomma diverse omkostnader, såsom för yttre emballage, klampning af trävaror, prämning m. m., hvilket allt mången gång öfverstiger hela beloppet af frakten.

Då det en gång vid ett skandinaviskt nationalekonomiskt möte var fråga om en tullförening mellan Sverige, Norge och Danmark, hade jag gjort en beräkning af in- och utförselsvärdena för varuutbytet mellan dessa länder under åren 1875—1879, ur hvilken jag skall bedja att få uppläsa några siffror:

Åren 1875—1879 var i medeltal å varor som transporterades

från Norge till Sverige:

införselsvärdet enligt svenska uppgifter	kronor 13,900,000
utförselsvärdet enligt norska uppgifter	» 8,900,000

från Sverige till Norge:

införselsvärdet enligt norska uppgifter	» 11,500,000
utförselsvärdet enligt svenska uppgifter	» 6,900,000

Handelsbalansen å varuutbytet mellan båda länderna var således enligt svenska uppgifter till Sveriges förlust med sju millioner kronor, men enligt norska uppgifter till Norges förlust med två millioner, sex hundra tusen kronor.

I medeltal för samma år var å varor, som transporterades

från Danmark till Sverige:

införselsvärdet enligt svenska uppgifter	kronor 44,129,800
utförselsvärdet enligt danska uppgifter	» 23,244,000

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

och från Sverige till Danmark:

införselsvärdet enligt danska uppgifter	»	23,214,000
utförselsvärdet enligt svenska uppgifter	»	21,591,000

och handelsbalansen således enligt svenska uppgifter till Sveriges förlust med mer än tjugutvå millioner, men enligt danska uppgifter visserligen till Danmarks vinst men blott med trettiotusen kronor.

Slutligen var för samma tid å varor, som transporterades

från Danmark till Norge:

införselsvärdet enligt norska uppgifter.....	kronor	17,360,000
utförselsvärdet enligt danska uppgifter	»	13,063,000

och från Norge till Danmark:

införselsvärdet enligt danska uppgifter	»	5,920,000
utförselsvärdet enligt norska uppgifter	»	5,222,000.

Enligt Neumann-Spallazts m. fl. nationalekonomers beräkningar skulle jordens samtliga länder i uppgifna handelsbalanser årligen förlora många milliarder — jag minnes ej huru många, — med hvilka exporterade varors värden understiga de importerade varornas, oakadt alla, som blifvit någonstädes importerade, naturligen måste blifvit någonstädes ifrån exporterade. Möjligheten af dylika beräkningar bevisar bäst att den stora handelsbalansen icke är annat än en fantasibild.

Till hvad jag i det föregående om Sveriges handelsbalans nämnt, kommer ytterligare, att jemförelsen mellan importerade och exporterade varors värden naturligen ej upptager de summor våra fartyg årligen förtjena på frakter. Enligt konsulernas uppgifter uppgå de till 30 à 40 millioner om året. An vidare hemsända våra sjömän årligen genom konsulerna rätt vackra besparingar, hvilka dock naturligen icke kunna uppgå till några i och för sig stora belopp.

Jag kommer sist till våra enskilda skulder till utlandet. Man förutsätter att dessa måtte vara mycket stora, då vi, såsom det påstås, importera så mycket och exportera så litet samt få så illa betaldt för våra produkter.

Men det motsäges af bevillningssammandragen öfver inkomsterna och framför allt af hvad bankräkningarna utvisa om ökade depositioner och behållningar, samt om fordringar af utlandet; ty hade vi så stora skulder, kunde vi ej hafva så stora behållningar, och allra minst vore det möjligt att våra banker kunde så reda sig med utlandet, som de göra.

År 1875 uppskattades inkomster af kapital, rörelse eller yrke, samt af allmän eller enskild tjenst eller pension till 349 millioner och 1885 till 274 millioner, således en ökning på 10 år af 75 millioner, och då depositionerna i bankerna vid 1875 års slut utgjorde 165 millioner, men vid slutet af år 1885 275 millioner hade de således under de 10 åren ökats med 110 millioner. Från 1874 till 1884 års slut ökades behållningarne i sparbankerna från 125 till 209 eller med 84

millioner, och sparbankernas egna fonder från 6 till 15 eller med 9 millioner.

Jag har här i min hand ett sammandrag af landets ställning till utlandet, såvidt den kan bedömas af riksbankens, de solidariska och aktiebankernas samt kreditbolagens åren 1875—1885 vid hvarje års slut innehafda utländska obligationer och vaxlar samt fordringar i räkning med utländska banker och bankirer efter afdrag af skulder i räkning till utländska banker, bankirer m. fl.:

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

År.	Obligationer, vaxlar och fordringar.	Skulder.	Öfverskjutande	
			Fordringar.	Skulder.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
1875	27,578,000	ej uppgifna	— — —	— — —
1876	38,691,000	— — —	— — —	— — —
1877	28,440,000	34,562,000	— — —	6,122,000
1878	29,956,000	28,298,000	1,658,000	— — —
1879	40,925,000	4,543,000	36,182,000	— — —
1880	56,672,000	3,259,000	53,413,000	— — —
1881	43,919,000	11,277,000	32,642,000	— — —
1882	51,847,000	10,964,000	40,883,000	— — —
1883	43,871,000	15,008,000	28,863,000	— — —
1884	47,269,000	16,224,000	31,045,000	— — —
1885	47,728,000	17,727,000	30,001,000	— — —

Tron I, mina herrar, att sådana förhållanden skulle kunna orubbadt fortgå år efter år, om, såsom man här påstått, vi voro nära vår ruin och ur stånd att reda oss. Förhållandet är alldeles motsatt och utvisar att när vi komma i betryck genom dåliga skördar kan det hända, såsom det hände år 1877. då vi voro skyldige utlandet 6 millioner, men att i allmänhet våra bankers tillgodohafvanden vaxla från 30 till 50 millioner.

Herr Reuterswård ansåg att det för ställningens bedömande var fullt tillräckligt att veta, det våra jordegendomar på exekutiva auktioner säljas långt under taxeringsvärdet. Men då de säljas på den vägen, hafva de vanligen egts af personer, som en längre tid haft dåliga affärer och derföre utsagit jorden, realiserat skogen samt försummat egendomens skötsel, hvarigenom dess värde naturligtvis icke kunnat bibehållas.

Jag har i min reservation sagt, att jag anser den föreslagna åtgärden våldsamt, och jag undrar om ej en hvar af mina motståndare inom sig medger att det är våldsamt att på en gång pålägga en skatt af 10 millioner i tullbevillning, ett steg, som mig veterligen förut aldrig någonsin tagits. Och hvad den invändningen beträffar att dessa prisförhöjningar snart skola genom inhemsk konkurrens blifva utjemnade, så måste väl äfven den mest förhoppningsfulle protektionist medgifva, att det skall kräfva lång tid, innan kapitalbildning,

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål
(Forts.)*

företagsamhet och arbete skola kunna bringa det så långt, och under hela denna tid måste det svenska folket genom sparsamhet och indragning vil konsumtionen af sina lifsförnödenheter göra det möjligt för sig att betala en ökad skatt af växlande storlek allt intill 10 millioner. Jag kallar den föreslagna åtgärden våldsamt och kan ej gifva den något annat namn.

Den siste ärade talaren sade att frihandeln vid ingången kom af sig. Det kan man väl ej säga om ett system, som redan existerat hos oss i 30 år och vunnit stadga, hvilket är hufvudsaken, enär genom denna dess egenskap våldsamma rubbningar undvikas, en fördel, som under de sista årtiondena jemförelsevis utmärkt den svenska tullpolitiken, den må nu hafva gått i protektionistisk eller frihandelsvänlig riktning. Dock, mina herrar, i afseende på lifsförnödenheter och råämnen, har vårt tullsystem alltjemt under denna tid varit ett frihandelssystem, utan att det derigenom på något sätt varit hinderligt för vårt lands ekonomiska utveckling. Deremot hafva vi ej haft frihandel i afseende på färdiga fabriksvaror, och isynnerhet lyxartiklar, hvilka man alltid antagit borde kunna högt beskattas; men till följd af ingångna traktater hafva dock äfven dessa i flertalet fall af betydelse kunnat hållas moderata.

Men denna för all industri så nödiga stadga skulle, om protektionisterna vid denna riksdag segra, komma att lida ett svårt afbräck. Det skulle blott lyckas herrarna att rubba stadgan i affärsförhållandena, och all våldsamt i förändring är der alltid ytterst skadlig, men skulle här bli det så mycket värre, som dessa mått och steg måste ett annat år göras om. Protektionisterna sjelfve komma icke att blifva belättna med de tullar, som nu äro föreslagna. Högre och högre tullar komma att alltjemt här som i andra länder yrkas. Icke heller skola herrarne tro att efter det lifsmedelstullar blifvit införda, motståndarne mot dem skola upphöra med sina sträfvanden; rubbningar i tullen komma att år efter år ega rum och den stadga, som gör så ofantligt mycket för handelsindustriens och välståndets befrämjande, är borta.

Jag har i min reservation sagt att de föreslagna tullarna äro okloka och mitt första skäl till detta påstående är att icke någon utredning blifvit gjord, huru höga de lämpligast borde sättas. Sedan i bevillningsutskottet de af motionärerna föreslagna ofta ganska olika tullsatserna blifvit upplästa, afgjordes valet mellan dem snart efter hvad ledaren öppet och uttryckligt förklarade sig anse klokast för sammanhållningen inom partiet. Den ledande princip, som genomgick diskussionen, var den att få så många anhängare som möjligt. Hvarför har utskottet ej i enlighet med de flesta och mest betydande motionärerna föreslagit att sätta 2 1/2 kronors tull på hvete hellre än 2 kronors? Det anfördes ej något som helst rationellt skäl att sätta samma tull för det dyrare sädeslaget, hvilket, företrädesvis förtäres af förmögna personer, som för den för den fattige oundärliga rågen, men man vågade ej föreslå mer än 3 kronor 50 öre tull för mjöl och fruktade att förlora qvarnegarnes understöd, om man reducerade skillnaden i tullafgifterna för omalet och malet hvete till blott 1 krona. Icke heller må herrarne tro att inom utskottet funnos öfver-

vägende sympatier för tull å lefvande kreatur, men det fans inom utskottet några envisa norrbottningar, som man fruktade eljest ej skulle gå med, och man tröstade sig med att trycket af tullen ej i detta fall skulle blifva synnerligen svårt; hvarje dylik diskussion slutade vanligen med att möjliga ojemnheter här och der kunna ändras ett annat år — ett sätt att gå till väga, som eljest icke brukas.

Öfvergår jag till de föreslagna jerntullarne, så har jag kallat också dessa åtgärder okloka och jag påminner om att flere industriidkare andragit viktiga och ovederläggliga skal, hvarför tullarne skulle bestämdt skada deras industrier. Ingen konsekvens finnes heller i dessa förslag och såsom ytterst skadligt måste jag påpeka det skola verka, om man lägger tull å råämnen och half-fabrikat, dels emedan man icke vill och i många fall icke heller kan gifva motsvarande tullskydd åt allt, som af dem tillverkas, och dels emedan våra industrier icke kunna undvara många af dessa råämnen. Härtill kommer det viktiga förhållandet till konkurrenter i utlandet. Hvarför exportera vi både råämnen och half-fabrikat, plåt etc? Jo, därför att utlänningen vill hafva dem. Industriidkare i utlandet använda dels svenska dels utländska råämnen alldeles på samma sätt och för precis samma ändamål som liknande industriidkare i Sverige använda samma slags dels svenska dels utländska råämnen i tillverkning af helfabrikat, hvilka på världsmarknaden säljas i täflan med hvarandra. Hur går det då den svenske industriidkaren, när råämnen och half-fabrikat för honom fördyras? När man till exempel i utlandet vill bygga ett säkert och godt fartyg, så vet man att svensk plåt är der till mycket god och använder den därför, ehuru den ställer sig dyrare än utländsk. Vid ett skeppsvarf i England använder man således sin egen plåt till den del af ett jernfartyg, som är öfver vattenlinien, men svensk plåt till den del, som är i och under vattenlinien. Ålägges nu tull, stiger svensk plåt i värde, därför att den är utan konkurrens, och skall således betalas ännu dyrare i Sverige men ingalunda i utlandet, dit vi exportera betydliga kvantiteter och der samma konkurrens med utländsk plåt som hittills fortfarande eger rum. Den svenske skeppsbyggaren åter blir tvungen att antingen uteslutande använda svensk plåt, äfven till de delar af fartyget, der sådan ej behöfves, eller ock att för den utländska plåt, han använder, betala tull. Det fartyg han bygger blir derigenom betydligt fördyradt, och då hans utländska konkurrenter undersälja honom, kan han ej längre få någon beställning utifrån. Den vackra industri vi haft, att bygga och till utlandet sälja utmärkta fartyg, går således förlorad. Men denna förlust skall enligt protektionisternas förhoppningar ersättas skeppsbyggerierna derigenom att de svenska skeppsrederierna genom tull tvingas att afstå från allt köp af utländska fartyg och således, när de behöfva sådana, måste beställa dem vid de svenska skeppsbyggerierna. Jag kan ej bedöma i hvad mån dessa förhoppningar kunna gå i fullbordan och betviflar högligen, att de svenska skeppsbyggerierna på detta sätt kunna få ersättning för förlusten af utländska beställningar, men låt oss för argumentets skull antaga, att så blir förhållandet, huru skall det då gå de svenska skeppsrederi-

*Lfrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

erna? Ingen handtering arbetar under så svår konkurrens och så tryckta förhållanden som sjöfarten, och dock tycker man sig saklöst kunna försvåra villkoren för att den skall kunna lemna sina idkare någon som helst vinst.

Jag har kallat sådana tullar orättvisa, och det enda svar jag fått är att det ej är värdt att klaga, då det är så låga pris som nu. Men hur länge kommer detta förhållande att fortfara? Vi kunna hvarje dag vänta underrättelsen om ett krig, och om ett sådant utbryter, komma spannmålsprisen säkert att stiga. Att de låga prisen skola räcka, kan omöjligen garanteras.

Vidare säger man: i värsta fall kan man ju nästa år sätta ned tullen igen. Men utom att det sålunda ej blefve någon stadga i förhållandena, komme nedsättningen för sent. Det är t. ex. för år 1888 vi nu bestämma tullafgifterna och således icke möjligt att nästa år förebygga följderna af en dålig skörd i år. De vid nästa års riksdag fattade besluten få icke giltighet förrän derpå följande år, eller 1889. Det är visserligen tänkbart, att Konung och Riksdag skulle kunna rubba den fastställda ordningen för tullafgifternas inträdande, men dylika åtgärder skola alltid blifva våldsamma och oftast okloka.

Ett skäl, hvarför det är så tryckt för jordbruksnäringen är att frakterna nu äro så oerhördt låga. Detta beror dels derpå, att man nu använder mycket stora ångfartyg, som gå mycket hastigare än fordom var möjligt, följaktligen göra flera resor på året och därför kunna till låga frakter afhemta spannmål till Europa från aflägsna verdensdelar. Men ingen bör vara okunnig om att en annan betydande orsak dertill är, att det nu öfver hela världen är mycket dåliga och tryckta tider, hvilkas inverkan på sjöfarten har varit den, att frakterna blifvit af konkurrensen ytterligt nedtryckta. Men i samma stund, som tiderna blifva något bättre, så stiga ock frakterna och då blir spannmålsimporten betydligt förminskad, emedan det ej kommer att löna sig att betala de frakter, som då för resor från mycket aflägsna länder blifva gällande.

Ett annat skäl hvarför man tror att tiderna för jordbrukarne skola blifva allt sämre och sämre är, att man antager att de utom-europeiska länderna kunna producera hur stora quantiteter spannmål som helst och att införseln deraf till Europa därför skall vara i ständigt stigande. Jag känner ej speciellt förhållandena i Indien eller Australien, men anser på grund af de nyss nämnda fraktförhållandena otroligt, att större quantiteter komma att från dem införas. Hvad deremot Nordamerikas Förenta stater angår, så bör en stigande införsel derifrån icke vara att vänta och förskräckelsen därför är således onödig. Jag fick häromdagen en amerikansk tidning, som uppgifver hveteskörden i Amerika för de åtta åren 1879—1886. 1879 var den 459 millioner bushels, 1880 499, 1881 383, 1882 504, 1883 421, 1884 512, 1885 357 och 1886 457, eller i medeltal för alla 8 åren 499, allt millioner bushels. Den »oupphörligt tilltagande införseln» tyckes följaktligen, åtminstone hvad Förenta staterna angår, vara omöjlig, och då man med skördens föga vexlande belopp jemför folkmängdens hastiga tillväxt, synes den snarare böra förminskas.

Hvad som kan komma att ske vet jag icke, jag kan ej gifva några försäkringar eller några förespeglingar. Men hvad jag vet, är att tider, som äro dåliga, äro dåliga för alla. Jag tror ej att det är af egennytta, som nu ifranne för de föreslagna tullarne söka sina fördelar och för sig sjelfva tänka, »det bör i alla händelser blifva bra för oss», men det är glömska af perspektivets lag. Hvar och en tror att hans lidanden äro de största, därför att han ser dem på nära håll och blott på afstånd eller icke ser huru andra hafva det. Men, mine herrar, gören eder underrättade, huru det står till i andra yrken och i skolen se, att den svåra konkurrensen och de deraf föranledda tryckta tiderna gälla alla. Huru skall det då kunna hjälpas, att om man gynnar den ene, det ju icke sker på den andres bekostnad? Det är detta, som är orättvist, och ännu orättvisare förefalla de föreslagna åtgärderna, då man finner huru svårt den nya beskattningen skulle komma att drabba de mindre bemedlade. Dock detta har vältaligare, än jag kan göra, blifvit utveckladt af andre talare, och jag vill därför ej dermed förlänga diskussionen.

Jag yrkar afslag.

Herr af Burén: Herr grefve och talman! Mine herrar! Min ställning till denna fråga är klar och om så ej vore, så skulle jag af mina meningsvänners utmärkta anföranden så väl i går som i dag blifvit fullkomligt viss i mitt sinne. Friherre Klinckowströms bevisande skäl synas mig helt och hållet grusat våra motståndares alla argument och, bildligt taladt, nedslagit alla deras forskansningar; vägen är nu för oss öppen, ren och klar.

Herrarne veta, att regeringen förlidet år beslöt att tillsätta en komité, för att utröna, hvori orsakerna låge, till landets betryck. Men denna komité fick icke röra vid tullarna, hvarom förut i dag af en talare något blifvit nämnt. Men hvad som icke blifvit nämnt, är att oakadt detta förbehåll de till denna komité på dess förfrågningar inkomna svaren i de allra flesta fall angifvit såsom orsak till betrycket den öfverväldigande utländska konkurrensen. Detta gäller i synnerhet om Örebro län, Jönköpings län och Kronobergs län. Jag vill gerna medgifva att konkurrensen kan vara nyttig, men dock endast till en viss gräns. När konkurrensen är så mördande, att icke produktionskostnaden betäckes, så att man ej har någon vinst af sitt arbete, då måste den enligt min mening på något sätt hämmas och detta så mycket mer, som man i utlandet icke medgifver oss att på samma sätt komma dit, som de komma till oss. Nu har ju af bevillningsutskottet anvisats ett medel; och efter min upfattning finnes icke något annat sätt att hämma eller att åtminstone något stäffa denna öfverväldigande utländska konkurrens än just tullar; hvarföre ej då använda detsamma?

Våra motståndare hafva med synnerlig ömhet tagit sig an arbetarnes väl, men hafva våra motståndare besinnat, hvilken ofantlig arbetskraft som försvinner från vårt land genom importen af sådana varor, som vi sjelfva kunna tillverka? Och hafva de besinnat detta, hvarföre ej upplysa våra vänner arbetarne härom, i stället för att uppegga dem mot oss med talet om svälttullar och brödets fördy-

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

rande? Uti den uppgift, som har blifvit utlemnad till kammarens ledamöter, i rundt tal angående rikets in- och utförsel, förekommer en hel mängd artiklar, hvilka inom vårt land lika väl kunnat tillverkas. Jag tilltror mig icke att bedöma den stora arbetsförlust, som åtskilliga af dessa artiklar tillfogat vårt land, men någon kännedom har jag såsom jordbrukare och bergsbruksidkare angående spanmål och jern. Der står uppgifvet i nämnda tabell, att Sverige har förlidet år importerat 160,000,000 kilogram omalen spanmål. Vid min landtegendom Boxholm kan jag årligen producera ungefär 200,000 kilogram spanmål och dertill behöfver jag dagligen använda 20 arbetare. Om jag nu följer denna beräkning — jag har ej säkrare grund att gå efter än min egen erfarenhet från min egen egendom — så skulle, om dessa 160,000,000 kilogram omalen spanmål finge här produceras, 16,000 arbetare vinna god och lönande arbetsförtjenst i vårt land. Dessa 16,000 arbetare representera en familj af, om jag gör beräkningen efter min arbetarefamilj på 100 personer, fem gånger deras antal eller 80,000 personer, som sålunda skulle vinna försörjning. Nu kommer här den invändningen, att här icke kan produceras så mycket spanmål, som vi behöfva. Herr Hedlund har upplyst mig om att vi nu hafva här i vårt land en uppodlad åkerareal af 6,000,000 tunnland, och hvar och en jordbrukare, som har något reda på förhållandena, skall finna, att det går mycket väl an att med denna areal, då man antager sex eller sju årliga bruk, få fram ett skördebelopp af sex millioner tunnor höstsäde, som är fullt tillräckligt för vårt behof. En annan af våra motståndare har upplyst mig om, att en tunna höstsäd åtgår till hvarje person, och då kan man sjelf räkna ut att 6 millioner tunnor höstsäd för nuvarande folkmängd i landet icke allenast skulle vara fullt tillräckligt utan äfven lemna öfverskott till export. Att vårt jordbruk kommit på sned, så att produktionen för närvarande ej motsvarar konsumtionen, ha vi att tacka våra motståndare för, som envist förordat hafreodling eller vårsädesodling, som skett på bekostnad af höstsädesodlingen; men återkomma vi till normala förhållanden, så tror jag fullt och fast att vi med landets nuvarande åkerareal utan svårighet kunna producera icke allenast fullt tillräckligt för konsumtionen utan äfven vida derutöfver. Olyckliga voro vi eljest i händelse af ett krig, som skulle komma att stänga all tillförsel från utlandet.

Öfvergår jag nu till den andra gruppen af artiklar, som jag någorlunda förstär mig på, jernet, så har detta visserligen ej blifvit omnämndt i nyssberörda uppgift, men jag har skaffat mig en särskild uppgift från generaltullstyrelsen, der det säges att förlidet år importerats 81,836,107 kilogram jern och jernvaror. Om jag nu beräknar efter förhållandena hos mig, så tillverkar jag 2 millioner kilogram jern. Jernet kan tillverkas inom landet lika bra. Om jag nu dividerar dessa 2 millioner i 80 millioner finner jag att 40 verk sådana som mitt kunna få sysselsättning med sin tillverkning. Vid mitt jernverk måste jag mantalsskrifva 200 arbetaremedlemmar, och således skulle efter samma beräkning 8,000 personer få försörjning, om vi finge sjelfve tillverka det jern, som hit importeras.

Det har talats mycket om handelsbalansen, och churu jag för min

del påstår att den stora underbalans, som årligen visat sig, motsvaras af våra skulder och kapitalförluster af våra skogar, så vet jag väl att detta mitt påstående ej accepteras af våra motståndare.

Men, mine herrar, jag har här en författare, en auktoritet från edra egna led, en af edra yppersta och talangfullaste talare, hvars ord för eder borde väga tungt. Han säger angående handelsbalansen i Svensk tidskrift:

»För ett land sådant som Sverige, i hvars internationella balans ej ingå några nämnvärda kapitalfordringar hos utlandet, ställer sig räkningen mycket enkel: antingen skall jemvigten återställas genom minskning i införseln och ökning i utförseln, eller och skall liqviden, så snart den ej direkt salderas af vår produktion, verkställas vare sig i klingande valuta eller på annat sätt. Men utförsel af klingande valuta till betydligare belopp innebär i synnerhet för Sverige, hvars hela metallförråd är en bankreserv, en icke oväsentlig rubbning af vår inre omsättning och dess vilkor.»

Sedan författaren visat att det är underbalansen i handeln, som vållat nedgåendet af landets metalliska kassa, fortsätter han... »så kan det dock ej fortgå mer än till en viss gräns. Antingen skall vår produktion utveckla sig derhän, att den inom kort kan saldera sina förskott, eller, ock måste vår kredit hos utlandet fotas på en säkrare grund... Ännu hafva vi att draga på den hjälp, som staten och hypotheksbanken kontraherat, men äfven den blifver otillräcklig»*) och hvad återstår oss sedan?

Mine herrar, jag instämmer till alla delar uti detta hans yttrande om vår handelsbalans. Tusenden och åter tusenden vänta nu af oss att vi skola tillmötesgå deras önsksningar att söka åstadkomma skydd för Sveriges jordbruk och Sveriges industri. Alla tänkande män, som valt oss och som sändt oss hit hafva samma önskan och det län, för hvilket jag har äran att vara vald, har särskildt gjort det till sitt förbehåll, att jag måtte i min ringa män verka så mycket jag kunde för ett verkamt skydd. Detta är icke för mig svårt, då jag är innerligt öfvertygad om det rätta i saken och att ett välbehöfligt skydd för våra näringar skall lända till vårt älskade fosterlands sannskyldiga nytta och gagn. Jag har nog hört herr Hedlund i denna kammare vid remissdebatten för af denna fråga yttra, att det är en orättfärdig sak, Nej, mine herrar, det är en rättfärdig sak, som vi förfäktat, och därför anhåller jag af fullaste öfvertygelse hos herr grefven och talmanen om bifall till utskottets förslag.

Herr von Baumgarten: Då jag flera gånger tillförene yttrat mig i denna fråga, anhåller jag endast om några få ögonblicks uppmärksamhet för att angifva min ställning till frågan och gendrifva de åsikter, som våra motståndare företrädesvis framkastat för att på känslans område söka tillvinna sig dem, som i afgörandets stund ännu stå tveksamme. Af frukten lärer man känna trädet och frihandelns frukter framgå af en trettioettårig erfarenhet. Beskaffenheten af dessa frukter se vi i det sjunkande fastighetsvärdet, i den ökade skuldsätt-

*Ifrågasatt
tull på
omaten
spannmål.
(Forts.)*

*) Hans Forssell: Ekonomiska data, Sv. Tidskrift, 6 h. 1874.

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

ningen, i arbetslösheten och i det allmänna betrycket, som öfverallt i vårt land gör sig gällande. Af de grafiska tabellerna för en tidsperiod af trettio år före och trettio år efter 1856, det år då detta system infördes, finna vi att under den förra perioden vår export öfversteg importen med cirka 100 millioner och att under den senare tiden vår import öfvergått exporten med omkring 700 millioner. Då dertill kommer att vi skuldsatt oss till utlandet i ofantligt hög grad under den senare perioden, synes denna icke vara i nationalekonomiskt hänseende synnerligen lycklig för vårt land. 1879 höjdes taxeringsvärdet genom finansministerns bekanta cirkulär med omkring 225 millioner, således endast en bok-siffra, liksom när handelsmannen höjer värdet å sitt lager för kreditens skull, hvarföre nationalförmögenhetens hastiga tillväxt kanske är numera imaginär. Visserligen tror jag icke att de nu föreslagna tullarne skola för jordbruket och öfriga näringar i så väsentlig grad förbättra deras ställning, men vi måste ändra system, så att vi må komma att äta vårt eget bröd, för att våra näringar må få verksamhet, våra arbetare arbete, och kapitalet må komma att stanna inom landet, så vi må kunna på det sättet drifva oss fram till verksamhet och förkofran. Nu söka de arbetare, som icke kunna få sysselsättning vid jernvägsbyggnader, för lånta penningar emigrera till främmande land att der söka vinna hvad deras fädernesland icke kan lemna dem: »arbete». Flere af frihandlsteoriernas rättighet kan jag icke bestrida, men då uppstår den frågan; hvad är det nationella kapitalet värdt, om det icke lemnar någon inkomst, hvad äro jorden, industrien och bergverken värda, om de icke lemna någon afkastning? Hvarför skall den utländska spannmålen icke beskattas lika väl som jordbruket här beskattas för att lemna staten erforderliga medel? Och till sist, hvarmed skola vi sysselsätta vårt arbetsfolk?

Detta är allt frågor, som frihandlarna icke kunna besvara, utan undvika. De komma i stället med blomstermålningar, man måste verkligen frukta för hvart det skall taga vägen. 1860 var spannmålspriset lika lågt som nu och då rådde också arbetsbrist i landet, 1870 var det högre pris; då kostade hvetemjölet 3,50 kr. och rågmjöl 1,80 kr. pundet, man talte ej om svält eller dylikt och arbetarens ställning var god och lycklig, men nu, då mjölprisen gått ned till nära hälften af dåvarande pris, utbjuder sig arbetaren till otroligt billigt pris. Herr generaltulldirektören gjorde en jmförelse mellan 1867 och 1887, men han glömde tillägga att 1867 var spannmålspriset så högt, att en tunna råg kostade 25 å 30 kronor. Det är mot den öfverväldigande konkurrensen vi måste söka skydda oss. Och icke blott för våra näringar utan äfven för vårt arbete måste vi hafva skydd, så att arbetaren ej emigrerar till främmande land. Hans arbete är hans enda kapital. Kunna vi ej sysselsätta honom, söker han sig till främmande land, ty dit kapitalet går, dit går folkströmmen. Man talar alltid om råg såsom den förnämsta födan. Hvarför skall jordbruket afsätta sina alster under tillverkningskostnaden? Hvarför sättes tull på kläder och skodon? De äro lika nödvändiga som födan. Det är blott ett slagord, att man fördyrar lifsmedlen. Jag kan ej finna något skäl, hvarför ej jordbrukets sträfvan efter skydd är lika berättigad som

andra näringars, hvilka åtnjuta tullskydd. Så länge de andra näringarna äro skyddade, är jordbruket lika berättigadt till tullar; tag då hellre bort allt skydd. Erfarenheten gifver vid handen att i de länder, der jordbrukarne äro talrika, andra näringar bero af dem. Härtill kommer att röntan hos oss är högre än i andra länder. En talare anmärkte att det icke vore skäl att fatta beslut nu, då vi stode inför nya val i höst. För mig ställer sig saken annorlunda. Jag anser det lyckligt, om vi nu fattade vårt beslut, så att icke agitationen i tullfrågan qvarstode vid valen och det då icke frågades: »Är han frihandlare; är han protektionist?», utan att man äfven toge hänsyn till andra egenskaper.

Hvad jag nu yttrat torde vara tillräckligt för att angifva min ståndpunkt i frågan. Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Som tiden var temligen långt framskriden, uppsköts den fortsatta öfverläggningen angående nu föredragna punkt till aftonsammanträdet.

Upplästes två från Andra Kammaren ankomna protokollsutdrag, det ena, n:o 88, med inbjudning till Första Kammaren att förena sig med Andra Kammaren i dennas beslut att för behandling af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen med förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skulle tillsättas ett särskildt utskott, bestående af sju ledamöter från hvardera Kammaren, och det andra, n:o 94, innehållande att Andra Kammaren antagit Första Kammarens inbjudning i fråga om tillsättande af ett särskildt utskott för behandling af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående ändrade bestämmelser med afseende å de allmänna läroverken och pedagogierna.

Dessa protokollsutdrag lades till handlingarna, det förra med förklarande, att, som Första Kammaren redan för sin del fattat enahanda beslut om tillsättande af förstnämnda särskilda utskott, hvilket beslut genom protokollsutdrag delgifvits Andra Kammaren, dennas inbjudning finge anses dermed besvarad.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöt Kammaren derefter att vid det sammanträde, som komme att hållas nästa lördag, företaga val af ledamöter och suppleanter i dessa båda särskilda utskott.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter Kammaren åtskildes kl. 2,37 e. m.

In fidem

A. von *Krusenstjerna*.